הלכה · משנה תורה · מפרשים · לחם משנה · ספר הפלאה

לחם משנה על משנה תורה, הלכות נזירות

רבי אברהם די בוטון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם משנה על משנה תורה, הלכות נזירות

רבי אברהם די בוטון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-משנה-על-משנה-תורה-הלכות-נזירות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה ב 5
הלכה ד 5
הלכה ו 6
הלכה י 7
הלכה יג 7
הלכה יד 8
פרק ב 8
הלכה ב 8
הלכה י 9
הלכה יג 11
הלכה יט 11
פרק ג 11
הלכה ח 11
הלכה ט 12
הלכה יג 12
הלכה יד 13
הלכה יז 15
פרק ד 16
הלכה א 16
הלכה ג 16
הלכה ד 17
הלכה ו 18
הלכה יא 19
הלכה יב 20
הלכה יג 20
פרק ה 21
הלכה ג 21
הלכה ה 21
הלכה ח 22
הלכה ט 23
הלכה יא 24
הלכה יב 25
הלכה יד 25
הלכה טז 26
הלכה יט 29
הלכה כא 29
פרק ו 30
הלכה ב 30
הלכה ה 30
הלכה ו 30
הלכה ח 31
הלכה י 32
הלכה יא 33
הלכה יג 33
הלכה יד 34
הלכה טו 34
הלכה טז 35
הלכה יז 35
הלכה יח 36
הלכה יט 36
פרק ז 37
הלכה ב 37
הלכה ג 38
הלכה ד 39
הלכה ח 39
הלכה יג 40
פרק ח 40
הלכה ב 40
הלכה ג 40
הלכה ד 41
הלכה ה 41

הלכה ו 42
הלכה ט 42
הלכה י 43
הלכה יב 43
הלכה טו 43
הלכה יח 44
הלכה כ 44
פרק ט 44
הלכה ד 44
הלכה ה 44
הלכה ו 45
הלכה טו 46
הלכה טז 46
הלכה יח 47
פרק י 48
הלכה ב 48
הלכה ז 49
הלכה ח 53
הלכה ט 54
הלכה י 55
הלכה יא 55
הלכה יב 56

פרק א

הלכה ב

הרי זה לוקה שתים וכו'. בפ"ק דנדרים (דף ג') אמרו ומה נדרים עובר בבל יחל ובבל תאחר וכו' אף נזירות כו' ואמרו שם לעבור עליו בשני לאוין גבי נזירות:

הלכה ד

הרי זה נזיר מיד שמא ימות עתה וכו'. בגמרא פ"ק דנדרים (שם) דימו זה להא דאמרו הרי זה גיטך שעה אחת קודם מיתתי דאסורה לאכול בתרומה מיד וכן פסק רבינו ז"ל בפ"ט מהלכות תרומות וקשה טובא דבפ' הישן (סוכה דף כ"ג) אמרו שם עשאה לבהמה דופן לסוכה ר"מ פוסל ור' יהודה מכשיר ואיפליגו שם בטעמא דר"מ אביי אמר שמא תמות ור' זירא אמר שמא תברח והקשו שם ומי אמר אביי ר"מ חייש למיתה ור' יהודה לא חייש והתנן כו' ותירצו איפוך ר"מ חייש ור"י לא חייש דתניא עשאה לבהמה דופן לסוכה ר"מ פוסל ור' יהודה מכשיר כו' ורבינו פסק בפ"ו מהל' סוכה כר"י דאמר עשאה לבהמה דופן לסוכה כשירה משמע דלא חייש לשמא תמות דהא בגמ' תלי הא בהא דמאן דאית ליה שמא תמות לית ליה התם דכשירה וא"כ דברי רבינו סתרי אהדדי דכאן פסק כמאן דחייש למיתה ובהל' תרומות ג"כ פסק דחייש לשמא ימות ובהל' סוכה פסק בהפך. ואם נאמר דרבינו לא פסק כאביי דאמר דטעמא דר"מ משום דחייש לשמא תמות אלא כמ"ד דחייש לשמא תברח קשה טפי דמ"ד שמא תברח אמרינן התם בגמ' דלא חייש לשמא תמות דמיתה לא שכיחא וא"כ כ"ע אית להו דלא חיישינן לשמא תמות ותו קשיא בפשטה דשמעתא לר"ז דאית ליה דלא חיישינן לשמא תמות לכ"ע א"כ קשיא דר"י אדר"י דחייש לבקיעת הנוד וכ"ת לדבריו דר"מ קאמר ולדידיה טעמא משום ברירה א"כ כיון דכ"ע לא חיישי לשמא ימות מתני' דהרי זה גיטך שעה אחת קודם מיתתי אסורה לאכול בתרומה מיד כמאן מתוקמא כיון דכולי עלמא לא חיישי לשמא תמות ומתניתין חיישא ועוד איך אפשר לומר דר' יהודה לדבריו דר"מ קאמר הא ר"מ נמי לא חייש למיתה והיכי אמר דלדידיה ניחוש לבקיעת הנוד בשלמא למאי דשני שם אביי דר"מ חייש למיתה ניחא דא"ל ר"י בקיעת הנוד ומיתה כי הדדי נינהו וכיון דחיישת להא ניחוש נמי להא אבל לר"ז קשה ותו קשיא דבפ' כל הגט מסיק רבה דשמא ימות תנאי הוא וטעמא דר' יהודה לא הוי אלא משום דחייש לשמא ימות ור"מ לא חייש לשמא ימות ולית ליה לרבה בקיעת הנוד לא שכיחא א"כ לדידיה קשיא דר' יהודה אדר' יהודה דגבי סוכה סבר עשאה לבהמה דופן מכשיר ולא חייש לשמא תמות

והתם חייש לשמא ימות. ותו קשיא דבפ' שביעי מהלכות מעשר בתחילתו פסק רבינו ז"ל דלא יתחיל וישתה כר' יהודה וכתב טעמא דאין ברירה משמע דאי הוה ברירה היה שותה ואמאי כיון דהוא חייש לשמא ימות חיישינן לבקיעת הנוד ולית לן למימר בקיעת הנוד לא שכיח כדאמרינן בסוכה אליבא דאביי דהא רבא מסיק בפ' כל הגט דטעמא דר"י משום דשמא ימות וכדידיה אית לן למיפסק לגבי אביי. וי"ל דלא פרכינן לר"ז משום דלעולם דר"ז אית ליה דחיישינן בעלמא לשמא ימות לר' יהודה גבי גט דאסורה לאכול בתרומה וכן גבי מעשר משום דלא יגע באיסור תורה אבל הכא לא חייש ר"ז למיתה משום דחששא שמא תמות רחוקה היא דאמרינן התם בסוכה ולמ"ד שמא תמות נמי הא מתיחא באשלי מלעיל ותירצו זימנין דמוקים בפחות משלשה סמוך לסכך וכיון דמייתא כווצא ולאו אדעתיה דהא ודאי חששא רחוקה היא ומשום הכי אמרו בגמ' מיתה לא שכיחא כלומר למיתה למיחש כל כי האי לא שכיחא ור"ז לית ליה איפוך אלא אית ליה דר' יהודה לא חייש בעלמא לשמא תמות אבל לא גבי סוכה מטעמא דכתיבנא וכן סבר רבא בפ' כל הגט דפליגי בשמא ימות וכי פריך בגמרא לאביי לא פריך אלא משום ר"מ דאמר אביי דאית ליה גבי סוכה דחיישינן למיתה דהתם לא חייש גבי מעשר אבל לר"י ודאי דהוה מצי למימר חילוק זה דשאני הכא דחששא רחוקה היא ולכך לא חייש ר' יהודה לשמא ימות אע"ג דבגמרא אמר ומי אמר אביי הכי ר"מ חייש למיתה ור' יהודה לא חייש עיקר פירכא משום ר"מ היא ואע"ג דבתר הכי הקשו קשיא דר"י אדר"י היינו לבתר דשני איפוך ואמר דר"י לא חייש מדגבי סוכה לא חייש משמע דלית ליה לאביי חילוקי דכתיבנא אלא סוכה שוה לשאר דברים. והשתא רבינו ז"ל פסק כר' זירא דקאי כרבא דהלכתא כוותיה לגביה דאביי ואע"ג דבפ"ז מהל' תרומות לא הזכיר טעמא דבקיעת הנוד רצה להזכיר טעמא דברירה דמודו כולהו וכן דרכו של רבינו ז"ל להזכיר טעם המבואר אע"פ שיהיה לו טעם אחר מסכים להלכה:

הלכה ו

או הרי עלי לשלח פרע וכו'. ממ"ש רבינו ז"ל בתחילת דבריו וכן אחז בשערו ואמר כו' ובתוך הדברים אמר או הרי עלי לשלח כו' משמע דבהך חלוקה נמי בעינן שיאחז בשערו וקשה דבגמרא לא משמע הכי דאמרינן התם ממאי דהדין שלוח רבויי הוא כו' תנא פרע פרע יליף וכו' משמע דלשון שלוח פרע לחוד משמע הכי. אלא דיש לומר דרבינו ז"ל משמע ליה דהך דקאמר הכי הוי עם אוקמתא דאחז בשערו דאמר לעיל מיניה דאין נראה לו סברא דהאי לישנא לחוד מהני ואע"פ שבגמרא לא הזכירו כן אפשר דסמך אדלעיל:

הלכה י

אבל האומר הריני נזיר מן הגרוגרות וכו'. ברפ"ב דנזיר (דף ט') איפליגו ב"ש וב"ה אומרים אינו נזיר א"ר יהודה אף כשאמרו בית שמאי לא אמרו אלא באומר הרי הן עלי קרבן ע"כ. ובגמ' אמרו מתני' דלא כי האי תנא דתניא ר' נתן אומר ב"ש אומרים נדור ונזיר וב"ה אומרים נדור ואינו נזיר משמע דסתם מתני' אית ליה אינו נדור ואינו נזיר ולהכי השיג הראב"ד ז"ל על רבינו ז"ל היכי שביק סתם מתני'. והרב"י תירץ דהיה גורס מתני' כר' נתן ומלבד שהוא דוחק לשנות הגירסא יש לתמוה עליו דאיך אפשר לומר דב"ה נדור ואינו נזיר קאמר כיון דבסיפא אמר ר' יהודה אף כשאמרו ב"ש לא אמרו אלא באומר וכו' כלומר דאית לנו נדור ואינו נזיר ואי ב"ה אית להו הכי במאי פליגי בשלמא אי אית להו אינו נדור ואינו נזיר פליגי בנדור דלב"ה אינו נדור ולב"ש נדור אבל אי לא אמרת כן במאי פליגי ודוחק לומר דאית ליה לר' יהודה דלא פליגי דודאי לא משמע הכי אלא דאית ליה דלא פליגי כולי האי. ונראה לי דטעמו של רבינו ז"ל הוא משום דבגמרא אמרו לעיל מהא ב"ש לטעמייהו דאמרי אין שאלה וכו' וב"ה סברי כר"ש והוצרך לומר כן כדכתבו בתוס' ז"ל שם דאי לא ס"ל כר"ש היל"ל נדור ואינו נזיר לפחות וכיון דאמרי אינו נדור ואינו נזיר אית להו כר"ש שלא התנדב כדרך המתנדבים ורבינו ז"ל פסק כרבנן בפ"ז מה' מעשה הקרבנות ולהכי פסק דהוי נדור ואינו נזיר וטעמו של הראב"ד ז"ל הוי דמאי דאמרו בגמ' הכי הוי מקמי דליתי ר' יוחנן אבל ר' יוחנן אמר בתר הכי אפילו תימא דברי הכל באומר אילו הייתי יודע וכו' וקי"ל כוותיה כדפסק שם רבינו ז"ל בהל' מעשה הקרבנות א"כ אתו ב"ה דאמרי אינו נדור ואינו נזיר אפילו כרבנן ורבינו ז"ל סובר דלא אמר ר' יוחנן הכי אלא משום דאית ליה כסתם מתני' דב"ה סברי אינו נדור ואינו נזיר אבל אי הוו סברי נדור ואינו נזיר ע"כ לא אתי אלא כר"ש דאי הוו סבירא להו כרבנן והתם איירי באומר אילו הייתי יודע כו' הכא אע"ג דלא אמר אילו הייתי יודע כי התם לא אהנו דבריו לגמרי כי התם אלא לפחות ליהוי נדור ואינו נזיר אלא ע"כ סברי כר"ש ולכך פסק דלא כוותייהו. זה נ"ל לתת קצת טעם לרבינו ולהראב"ד ז"ל:

הלכה יג

מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה וכו'. וא"ת למה לי האי טעמא תיפוק ליה משום דאפילו לא הזיר אלא מאחד חייב בכולן דקי"ל כרבנן דהא בפ"ב דנזיר לא הוצרכו בגמ' להאי טעמא דמתנה על מה שכתוב בתורה אלא לר"ש דאמר עד שיזיר מכולן אבל לרבנן דקי"ל כוותייהו לא. וי"ל דרצה לתת טעם שהכל מודים בו וכן דרכו של רבינו ז"ל אע"פ שלפי ההלכה אינו צריך לאותו טעם:

הלכה יד

נדר בנזיר וכו'. כתב הר"א ז"ל דאין זה אלא בלא שאלה אבל אם התיר לו חכם מהני וכתב על זה הרב"י ז"ל דמתניתין סתמא מתנייא וכיון שכן משמע דבכל גוונא אסור. ונראה לי לתת קצת טעם להר"א ז"ל דהוי דומיא דסיפא דאמר ור"ש אוסר וטעמא משום דהוי נדרי אונסין וצריך שאלה לחכם משמע דאסור דקאמר ר"ש הוי בלא שאלה וא"כ רישא נמי הכי הוי דאסור דקאמר הוי בלא שאלה:

פרק ב

הלכה ב

ואם אחר שנגנבה או שאבדה או שמתה וכו' אינו נזיר שזה נזר בטעות וכו'. משמע דאינו נזיר כלל אפילו בלי שאלה לחכם משום דהוי כנדרי טעות אבל בתוס' ז"ל פירשו שם דאינו נזיר אם יתיר לו החכם. וא"ת לדעת רבינו ז"ל שמשמע שנדר על דעת שיביאם שלא הזכיר כן בפירוש ואעפ"כ אמר דלא הוי נדר כלל אמאי הא אינו מוטעה בעיקר הנדר ובפ"ח מהלכות נדרים במי שראה אנשים מרחוק וכו' ואמר להן הרי הן עליכם קרבן כיון שקרב אליהם והביט והרי הן אביו ואחיו הרי אלו מותרין וכתב שם הרב ב"י ז"ל טעמא בשם הר"ן ז"ל דטעמא שהוא מוטעה בעיקר הנדר שלא היה דעתו מעולם על אביו וכל שיש בעיקר הנדר טעות אין פיו ולבו שוים ובטל מעצמו ומשום הכי בקונם אשתי בעינן שיאמר בפירוש שגנבה את כיסי דאי לא אף על פי שהיה בדעתו בשביל כך מ"מ כיון דלהדיר את אשתו נתכוון ליכא טעות בעיקר הנדר וכו' ע"כ. א"כ הכא נמי כיון דלהזיר את עצמו נתכוון אע"פ שהיה בדעתו שהיו הבהמות קיימין אין זה מוטעה בעיקר הנדר. ונראה לי דרבינו ז"ל ליתּ ליה התם טעמא דהר"ן ז"ל אלא טעמא משום דהוי כאילו פירש בהדיא שלא אסר עליהם וכן כתב שם הוא ז"ל הרי זה כמו שפירש שהדבר מוכיח שלא אסר עליהם וכו' וא"כ הוי דומיא דגנבה את כיסי דגם כאן הוי פירש בהדיא כמו התם וכן הכא איירי באופן שהדבר מוכיח שנדר על דעת כן וכיון דאיכא הוכחה הוי כאילו פירש והוי נדרי טעות וזה דלא כהרב ב"י ז"ל דמשמע מדבריו דאית ליה לרבינו ז"ל טעמא דהר"ן ז"ל ואין לשונו אשר שם והענין אשר כאן מוכיח כן כדכתיבנא. וא"ת לדעת רבינו ז"ל דאינו נזיר הוי דשאלה לא בעי א"כ נימא דהרי זה נזיר דרישא איירי בלא שאלה אבל אם בא לישאל לחכם מתירין לו בשביל כך ולפ"ז מתני' אתי אפילו כר' אליעזר דאמר פותחין בנולד ואמאי קאמר בגמרא דשטפוה רבנן לר' אליעזר. והיה נראה לתרץ לזה דע"כ רישא אפילו בשאלת חכם דהא הביא טעות של נחום המדי דאי ברישא

בהיתר חכם סגי שפיר התיר נחום המדי אלא ודאי דהיתר חכם לא סגי דאין פותחין בנולד. ראיתי לרבינו ז"ל בפירוש המשנה שכתב והטעות שטעה נחום המדי מבואר כי באומרו התירם אינו ר"ל התיר נדרם אבל ר"ל שהוא התיר להם שתיית היין וכו' אבל אם התיר להם נדרם אין מחלוקת שזה מותר ומאמר חכמים כשחרב בית המקדש אינו נזיר שמורה בלי ספק שהוא אינו צריך הפרה לפי שלא חל עליו הנזירות נמשכו בזה המאמר אחר דעת ר' אליעזר ר"ל אינו צריך הפרה כו' ואמרינן בגמרא שטפוה רבנן לר' אליעזר ואוקמוה בשיטתייהו דתנן פותחין בנולד והלכה כחכמים ומכאן יתבאר שענין מאמר ר' אליעזר פותחין בנולד ר"ל אין צריך הפרה וכו' ע"כ. נראה שמפרש שנחום המדי לא התירם היתר חכם וגם מפרש אוקמוה בשיטתייהו הפך מדברי רש"י ז"ל שרבנן לקחו דברי ר' אליעזר לעצמן וסברי כמותו דפותחין בנולד כלומר בלא הפרה ומפני כן אמרו כל שנזר אחר שחרב אינו נזיר אבל קודם שחרב הוי נזיר. וזה מתמיה מאד שנולד הוי אפילו שהיה אחר הנדר וכדאמרינן בפרק פותחין שנדר מפלוני ואח"כ נעשה סופר וא"כ אפילו נזר עד שלא חרב בית המקדש לא הוי נזיר. ובאמת שפירוש זה אשר פירש בפירוש המשנה הוא דחוק מאד מדוחקים אחרים זולת זה ובודאי דכאן בחיבורו לית ליה ההוא פירושא דאם כן מתניתין הוי כר' אליעזר ולכך אינו נזיר וכיון דלא קי"ל כר' אליעזר דפותחין בנולד אמאי פסק כמתני' אלא ודאי דאית ליה כפי' רש"י ומה שפירש בפירוש המשנה צ"ע שדבריו מתמיהין:

הלכה י

היו מהלכין וראו את הכוי וכו'. בפ' ב"ש (נזיר דף ל"ד) אמר במשנה ראה את הכוי ואמר הריני נזיר שזה חיה הריני נזיר שזה אינו חיה הריני נזיר שזה בהמה הריני נזיר שזה אינה בהמה הריני נזיר שזה חיה ובהמה הריני נזיר שאין זה לא חיה ולא בהמה הריני נזיר שאחד מכם נזיר הריני נזיר שאין אחד מכם נזיר הריני נזיר שכולכם נזירים כולם נזירים ע"כ. וכתב שם רש"י תרי לישני בחד לישנא מוקי מתני' כב"ש דאמר הקדש טעות הוי הקדש וללישנא בתרא כב"ה נמי מתוקמא וכר"ש דאמר גבי הרתיע לאחוריו דספק נזיר להחמיר וכן כתבו שם התוס' ז"ל וא"כ לכולהו לישני לית הלכתא כהך מתני' דהא קי"ל דלא כב"ש ודלא כר"ש וכדפסק רבינו בפסק זה דספק נזירות להקל אבל רבינו ז"ל דעת אחרת עמו דהך מתני' מתוקמא כב"ה ואפי' אליבא דר"י דספק נזירות להקל הכא הוי ודאי נזירות כיון שיש בו כל הדברים שהוא בהמה במקצת ואינו בהמה במקצת וכן כל השאר כמו שפי' ובסיפא דמתני' דהריני נזיר שאחד מכם נזיר פירשה רבינו דלא קאי אריש דלרש"י ז"ל קאי אריש דבא אחד ואמר הריני נזיר שאחד מכם

נזיר כלומר ודאי אחד מכם נזיר שהרי ודאי הוא כדברי אחד מכם בענין הכוי וכן השני אמר הריני נזיר שאין אחד מכם נזיר שודאי אינו כדברי אחד מכם בענין הכוי והג' אמר הריני נזיר שכולכם נזירים כלומר ספק נזירים וכן פירשו התוס' ומפני כן כולם נזירים. אבל רבינו בפירוש המשנה לא פירש כן אלא מילתא באנפי נפשה היא וז"ל הביא מה שהוא דומה לזה וזה שיהיו שני אנשים באים כנגדו אחד נזיר ואחד שאינו נזיר הרי מי שאמר עליהם הריני נזיר שאחד מכם נזיר חל עליו נזירות וכמו כן אם אמר ששניכם נזירים לפי שכבר אמר אמת במקצת כמ"ש בכוי וכמו כן אם היו הבאים נגדו רבים והיו בהם נזירים ושאינן נזירים ואפי' היו מאה שאינם נזירים ואחד נזיר ואמר שכולכם נזירים חלה עליו הנזירות לפי שיש במקצתם נזיר כמו שחל עליו בכוי כשאמר שזה חיה לפי שקצת דרכיו דרכי חיה ע"כ. ונראה שמחלוקה זו יצא לו מה שכתב וכן אם ראו אנשים באים כנגדם מהם פקחים ומהם סומים כו' אלא שיש לתמוה למה לא כתב לנו חידוש יותר גדול שאפי' אמר שכולם פקחים ויש בהם אחד פקח סגי כמו שכתב שאפי' אמר שכולכם נזירים ויש אחד בהם נזיר סגי. ותו קשיא איך אפשר לומר דהיכא דאמר שכולכם נזירים ולא יש בהם אלא אחד נזיר סגי ומאי שנא מהיכא דאמר הריני נזיר אם יהיה בזה מאה כור דאינו נזיר כדמשמע מדברי רבינו ז"ל לעיל. מיהו יש לחלק דשם אמר אם יהיה בכרי זה והרי אם מלה תנאית אבל הכא לא אמר אם כלכם נזירים וכיון דאינה מלה תנאית סגי שיהיה בהם נזיר ומ"מ הסברא רחוקה כיון דהוא אמר כולכם למה יהיה נזיר כיון דלא נמצא כדבריו. ותו קשיא לפי פירושו דמילתא באנפי נפשיה היא ולא קאי אדלעיל כדפירש בפי' המשנה וכן מוכרח לפי פירושו שאינו מפרש נזירים דכוי דהוו נזירים ספק אלא נזירים ודאי מפני שיש דרכים דומים לזה ולזה א"כ מ"ש שאחד מהן נזיר או אינו נזיר ודאי הוא קאי אדלעיל מה שאמר שאחד מהן אינו נזיר שקר הוא דודאי כולם נזירים ולכן מוכרח לפי פירושו דהוא מילתא באנפי נפשה כדפירש בפירוש המשנה א"כ מאי האי דאמרו שם בגמרא ב' בריייתות חדא תשעה נזירים וחדא תשעה נזירות והקשו דהיכי משכחת ט' נזירות ותירצו כגון דאמר הריני נזירות הכל עלי בשלמא למפרשים דכל הני נזירות הוו גבי כוי ניחא דחד אמר גבי כוי תשעה נזירים וחד אמר נזירות ומשכחת באדם אחד אמר נזירות אלו התשעה שהזירו בכוי עלי אבל לרבינו ז"ל שהיה חלוקה אחרת איך אפשר לפרש כן. וי"ל דהוא מפרש תשעה נזירים גבי מתני' אינה כהך מתני' תשעה נזירים וחד אמר תשעה נזירות ופירשו בגמרא דתשעה נזירות הוי אדם אחד שאמר לאלו שנדרו גבי כוי ואלו שנדרו שראו אנשים אחד נזיר ואחד שאינו נזיר בא הוא ואמר לכולן נזירות הכל עלי יש עליו ט' נזירות:

הלכה יג

קטן שהגיע לעונת נדרים וכו'. נראה דאית ליה דמופלא סמוך לאיש דאורייתא וכן פסק רבינו ז"ל בהלכות נדרים פי"א. ויש לתמוה על הר"א ז"ל איך עשה עצמו כאילו לא ידעו וכתב אפשר דהלכתא כמאן דאמר דאורייתא דאם לא היה נראה לו לפסוק כן שם היה לו להשיג. אבל יש לתמוה על רבינו ז"ל דהוא פסק כרבי דאמר עד שיביא שתי שערות שכן כתב לקמן עד שיגדיל ויעשה איש א"כ הרי משמע התם דרבי אית ליה דמופלא הסמוך לאיש דרבנן ומשום הכי אתי הלכה דאורייתא ודחי דרבנן אבל אי הוי דאורייתא לא דחי דאורייתא אדאורייתא וכן נראה מוסכם שם בסוגיא ואפילו למאן דהוה סבור מעיקרא דפליגי אי הלכה היא בנזיר הוה סבור דכ"ע אית להו דמופלא סמוך לאיש דרבנן כדכתבו שם התוס' דאי לא לרבי לא הוה ליה למדחי הלכה למופלא סמוך לאיש וא"כ רבינו ז"ל דפסק כרבי הוה ליה למפסק דמופלא סמוך לאיש דרבנן ואולי דרבינו ז"ל סובר דמעיקרא היה סבור דכולי עלמא דאורייתא מופלא סמוך לאיש ופליגי אי הוי הלכה משמע דלרבי דהוי הלכה אע"פ שהוא מדאורייתא וכיון דקי"ל דמופלא סמוך לאיש דאורייתא כסברא דמקשה דכולהו תנאי אית להו דאורייתא ופסק כרבי, ודוחק דמן הראוי לפרש כמסקנא ודבריו עדיין צריכים עיון:

הלכה יט

נזר והשלים נזירותו וכו'. כ' הראב"ד ז"ל אין לזה שורש וכו'. והרב"י ז"ל כ' דמ"ש לומר שמביא קרבנותיו הוי מילתא באנפי נפשה, ולי ה"פ אי איירי שלא כפאו רבו מאי לא יצא ידי נדרו ואין לומר שימים שמנה לא יעלו הרי מנה ואע"פ שלא גילח מאי הוי ואין לומר שמביא קרבנותיו פשיטא שיביא קרבנותיו ומי היה פוטרו לכך פירש דאיירי בשכפאו רבו כלומר שכפאו להטמאות ולא נטמא וכמו שכתב הר"א ז"ל לעיל כפאו לשתות ולא שתה ומאי לא יצא ידי נדרו לא שיעלו הימים הראשונים אלא לומר שמביא קרבנותיו והשתא השמיענו חידוש דאע"פ שכפאו רבו והוה אמינא לא יצטרך להביא קרבנותיו שהרי נתבטל הנזירות קמ"ל. כנ"ל פירוש דברי הראב"ד ז"ל:

פרק ג

הלכה ח

הריני [**נזיר**] **שלשים יום ויום אחד כו'**. קשה דבגמרא (דף ז' ע"ב) אמר רב דרשינן לישנא יתירא וכיון דקאמר שלשים יום ויום אחד ולא אמר שלשים ואחד יום נזיר שתים וכו'

עקיבא דדריש לישנא יתירא ורבינו פסק כר' עקיבא בפכ"ה מה' מכירה. ולכך נראה לומר דהא ודאי ט"ס הוא בספרי רבינו וצ"ל שלשים ואחד יום:

הלכה ט

מי שהיו ב' כתי עדים כו'. קשה דמתני' דפרק ב' דנזיר (דף כ') דקאמר הכי היינו דלא כר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה דקאמר דפליגי בכת אחת אחת אומרת שתים ואחת אומרת חמש אבל לרבי ישמעאל אפי' כת אחת שנחלקו אחת אומרת חמש ואחת אומרת שתים לב"ה אמרינן יש בכלל חמש שתים ורבינו ז"ל היה לו לפסוק כן ולכתוב כת אחת ולהשמיענו אפי' כת אחת שאחת אומרת שתים ואחת אומרת חמש יש בכלל חמש שתים דכי האי גוונא אשכחן בהלואה אחת אומרת מנה ואחת אומרת מאתים דיש בכלל מאתים מנה כדאמר ר"ש בן אלעזר בפ' זה בורר וכן פסק רבינו בהלכות עדות כר"ש ב"א וא"כ היה לו לפרש כאן כן ולא לכתוב ב' כתי עדים דמשמע דכשהיה כת אחת אמרינן נחלקו עדותן:

הלכה יג

שמשון לא היה נזיר גמור כו'. הקשה מהר"י בן לב ז"ל דרבינו ז"ל פסק תרתי דסתרן אהדדי דבפ"ה דנזיר משמע דמאן דאית ליה נזירות שמשון לא בעינן שיתפיס בדבר הנדור דשמשון לאו נדור הוא ורבינו ז"ל פסק בהל' נדרים דבעינן בדבר הנדור א"כ הוא סותר למה שפסק כאן דנזירות שמשון הוי נזיר. והוא ז"ל תירץ דאית ליה לרבינו ז"ל דמאן דאית ליה נזירות שמשון מפיק ליה מלה' דכתיב גבי נזיר וכמו שהקשו שם בגמ' גבי נזיר נמי הא כתיב לה' וכתב ז"ל שהוכרח רבינו לומר כי היכי דלא תקשי סתמי אהדדי דבפ"ק דנזיר סתם משנה הוי דנזירות שמשון הוי נזיר ובריש פ"ב דנדרים איכא סתם משנה דבעינן שיתפיס בדבר הנדור ולשום שלום ביניהם הוכרח רבינו לומר כן. ובאמת אין זה מוכרח כ"כ אבל נראה לי הכרח אחר עצמיי אשר עבורו הוצרך רבינו למשכוני נפשיה. דבפ"ב נדרים ברישיה (דף י"ג ע"ב) אמרינן ואלו מותרים חולין שאוכל לך כבשר חזיר כעכו"ם כעורות לבובין כו' ואמר שם בגמ' טעמא דאמר חולין כו' ואלא ר' יהודה היינו רישא כלומר כבר תנינא לה בפרקין דלעיל ואי ר' יהודה דאית ליה נזירות שמשון לא בעי שיתפיס בדבר הנדור אלא אפי' מתפיס בדבר האסור כדמשמע פשטא דסוגיא דפ"ק דנזיר א"כ אדמקשי בגמ' הא תני ליה רישא ליקשי ליה טפי דא"א לומר דמתני' ר' יהודה דקאמרה דבעכו"ם ובעורות לבובין לא מהני משום דבעינן שיתפיס בדבר האסור כדפירשו שם בגמ' טעמא ור' יהודה אפי' מתפיס בדבר האסור הוי נדר דהא אמר בנזירות שמשון הוי נזיר אע"ג דמתפיס בדבר האסור אלא ודאי דטעמא דר'

יהודה בנזירות שמשון הוי משום דכתיב ביה לה' כדכתב מהר"י בן לב ז"ל. ויש סעד לתומכו לפירוש מהר"י בן לב ז"ל שפירש דטעמו של רבינו ז"ל משום דמפיק ליה מלה' ולא כמו שפירש מהר"י קארו ז"ל דטעמא דאית ליה דשמשון נדור הוא דקרא דכי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן מנוח הוא דקאמר ליה דאם כדבריו איך כתב רבינו שהרי לא נדר בנזיר הא מ"מ אביו הדירו כיון דמנוח קאמר כי נזיר אלהים יהיה הנער וכו' וקי"ל איש מדיר את בנו בנזיר ואי קשיא לפירוש מהר"י בן לב ז"ל דבסוף הלכות נזירות פסק רבינו ז"ל כשמעון הצדיק דמשמע דמפיק ליה לה' להכי שכן כתב שם אבל הנודר לה' דרך קדושה ה"ז נאה ומשובח וע"ז נאמר נזר אלהיו על ראשו קדש הוא לה' דמשמע דהוי כשמעון הצדיק ולר' יהודה משמע דלית ליה דהא איהו מפיק לקרא דלה' לדרשת נזירות שמשון י"ל דמ"מ ר"י אית ליה דרשא דשמעון הצדיק אלא דלא מפיק ליה מהאי לה' אלא מקרא דנזר אלהיו על ראשו קודש הוא לה' ולהכי מייתי רבינו ההוא קרא כשהזכיר מלתיה דשמעון הצדיק ולא הזכיר קרא דנדר נזיר להזיר לה' שהזכיר שמעון הצדיק בגמ' דהא קשה ע"ז אמאי שבקיה לקרא דמייתי שמעון הצדיק ומפיק ליה מקרא אחרינא ולדברי מהר"י בן לב ז"ל ניחא כדכתיבנא ומ"מ פירושו מגומגם וכדכתב מהרי"ק ועדיין צ"ע:

הלכה יד

ואם אמר לא נתכוונתי כו'. הרב בעל כ"מ הביא בפירוש דברי רבינו ז"ל ג' דרכים. ולי נראה דרכו של הרב מהר"י ן' חביב ז"ל מחוור אבל פירושו שפירש בדברי הגמרא הוא דרך אחד ונ"ל לפרש דברי הגמרא באופן אחר מסכים לפירוש שפירשו בדברי רבינו ז"ל שהוא פירש דמ"ש רבינו דהיכא דאמר לא נתכוונתי כו' נאמן היינו דוקא היכא דאמר כשמשון לבד אבל היכא דאמר כשמשון בר מנוח בעל דלילה אע"פ שיאמר לשמשון אחר נתכוונתי אינו נאמן ודלא כהר"י בן לב דפליג עליה בתרתי בפירוש דברי רבינו שסובר דהיכא דאמר כשמשון לבד אינו כלום אפי' שלא יאמר לשמשון אחר נתכוונתי ועוד פליג עליה דאפי' שיאמר כשמשון בר מנוח בעל דלילה אם יאמר לשמשון אחר נתכוונתי נאמן, ולרב מהרי"ק ז"ל יש לו דרך אחר דהיכא דאמר כשמשון לבד מהני אבל אם יאמר לשמשון אחר נתכוונתי אפי' שיאמר כשמשון בר מנוח בעל דלילה אינו נזיר והעלה הרבה בפירוש סוגיית הגמ' וכמו שכתוב בפירושו. ול"נ לקיים דברי מהר"י בן חביב ז"ל ולא כמו שפירש הוא בדברי הגמרא דכשהקשו בגמ' (דף ד') למה לי למתני כל הלין דהמקשה היה סובר דמתני' או או קתני ותירץ לו המתרץ הבנת המשנה אלא דהמקשה היה סבור דמתני' דתני כולהו הוא משום דצריך כולהו ולהכי הקשו בגמ'

דלמה הוצרך לומר כל הני תנאים ותירצו בגמרא דאי אמר שמשון לבד הוה אמינא שמשון אחרינא וכן בר מנוח לכך הוצרכו כולהו וסובר רבינו ז"ל דבגמ' נקט צריכותא דשמשון ובר מנוח וה"ה לאינך דכולהו צריכי דבשמשון בר מנוח בעל דלילה נמי איכא למטעי איניש אחרינא וצריך כל הנהו ה' תנאים כדי שלא יוכל לומר לשמשון אחר נתכוונתי אע"פ שאין כן דעת שאר המפרשים דהם סבורים דבשלשה תנאים סגי שיאמר שמשון בר מנוח בעל דלילה לבד מ"מ כיון דרבינו ז"ל הזכיר כל התנאים משמע דס"ל דכולהו צריכי ואע"ג דבגמרא לא עביד צריכותא אלא לשמשון ובר מנוח משמע ליה לרבינו ז"ל דמינייהו ילפינן לאידך ומשום דהוקשה לו לרבינו במאי דקאמר גמרא הוה אמינא שמשון אחרינא דהא קי"ל סתם נדרים להחמיר מדתנן בפ' ואלו מותרים דאם אמר כבשר מליח דמשמע לגבוה ולעכו"ם סתמו אסור א"כ הכא נמי נימא הכי דע"ד הסתם כיון דלא פירש דבריו על שמשון בר מנוח קאמר לכך הוצרך לתרץ דמאי דקאמר בגמרא הוה אמינא שמשון אחרינא הוא דוקא היכא שמפרש הוא דבריו אבל אם לא יפרש דבריו ודאי דסתם נדרים להחמיר אבל כשיאמר כל התנאים אע"פ שיאמר לשמשון אחר נתכוונתי אינו נאמן דהוי כרוב המקום קורים לבשר מליח של קדשים בשר מליח סתם וליין נסך לשמים יין נסך סתם דאינו נאמן משום דרוב המקומות קורין כן ולא כל כמיניה לומר היפך ממאי דמשמע מדבריו וכמ"ש הטור ז"ל בי"ד סימן ר"ח. **וא"ת** מאי שנא מלא נדרתי אלא לחרמו של ים ולא נדרתי אלא בקרבנות מלכים דכתב שם הטור דנאמן אם הוא תלמיד חכם. ובההיא דרוב המקומות קורין לבשר מליח של קדשים בשר מליח סתם כתב דבכל גוונא אינו נאמן ומשמע אפילו הוא תלמיד חכם והא בההיא דחרמו של ים אין משמעות דבריו אלא חרם סתם חרם גבוה וכדכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהלכות נדרים וכן כל כיוצא בזה בדברים אלו שמשמען לכל העם אסור והוא אומר לא נתכוונתי אלא לכך ולכך אם היה הנודר ת"ח וכו' משמע לכל שומע דהוי נדר ומ"מ קאמר דת"ח נאמן. **והרב** מהרר"י קארו ז"ל הקשה לפי' מהר"י בן חביב מדין זה דלא נדרתי אלא בחרמו של ים וכו' ואדמקשי ליה מהא אמאי לא מסייע ליה מדינא דבשר מליח ותרומת הלשכה דאמרינן דאזלינן בתר מאי דמשמע לשון המדינה ואע"פ שהוא יאמר לא נתכוונתי לכך אינו נאמן וכן פירש דברי הרמב"ם ז"ל מהרר"י קארו ז"ל עצמו בפ"ב מהלכות נדרים. אלא שעל כל פנים צריך ליישב ב' דינים אלו דלא יסתרו זה את זה. ונ"ל לומר דבכל הני דהזכיר מתני' גבי חרמו של ים וקרבנות מלכים כוונתו לומר שאמר כן דרך שחוק והתול כדי להטעות לשומעים ולכך אם ת"ח הוא נאמן דאין יכולים לומר למה לא פירשת דבריך דיאמר דרצונו לשחוק ולהתל אבל בבשר מליח דאין רצונו לשחוק נאמר לו אם כוונתך

בשר מליח של עכו"ם למה לא פירשת כיון שדרך בני המדינה (לקרות) לבשר מליח של קדשים בשר מליח סתם ומינה ילפינן לענייננא דעסקינן השתא דאם יהיה שמשון אחר בעל דלילה בעולם שעקר דלתות עזה ונקרו פלשתים את עיניו ואמר לא נתכוונתי אלא דרך שחוק והתול ולאותו שמשון נתכוונתי אם יהיה תלמיד חכם נאמן אבל כל זמן שלא ראינו שמשון שיארעו לו אלו המעשים לא נאמר אולי אירעו לשמשון אחר שנתכוון לשמשון אחר דאין לנו לתלות להקל בדבר אשר לא ראינו אע"פ שאפשר שאירעו לו מעשים אלו. וזה שכתב רבינו ז"ל גבי שמואל הרמתי ואין אומרים שמא לאיש אחר שמעשיו כאלה נתכוון. **ולפי** פירוש זה פירוש של הרב מהר"י בן חביב אתי שפיר מ"ש רבינו ז"ל בפירוש המשנה דאם אמר כשמואל הרמתי לחוד סגי דהיינו כשלא יאמר לשמואל אחר נתכוונתי אבל אם יאמר לאחר נתכוונתי צריך שיאמר כל הפרטים כמו שהזכיר גבי שמשון דדינא דשמשון ושמואל אחד הוא ולא הוצרך רבינו ז"ל לפרש בדינא דשמואל כלל דסמך על מ"ש גבי שמשון. ומ"מ קשה לדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ב דנדרים והטור ז"ל דהם סוברים דהיכא דאנשי המקום קורין לחרמי שמים חרמים סתם לא מצי למימר לחרמי כהנים נתכוונתי א"כ מה הקשו בגמ' בפ' ואלו מותרין גבי מתני' דקאמרה בגליל אסורין שאין אנשי גליל מכירין את חרמי כהנים הא ספיקא מותר וקשיא רישא לסיפא נימא דלעולם ספיקא נמי אסור ומאי דהוצרך לתת טעם שאין אנשי גליל מכירין את חרמי כהנים הוא לומר דאפי' שיאמר לחרמי כהנים נתכוונתי אינו נאמן. ואולי מאי דקשיא ליה הוא משום דמשמע דהאי שאין אנשי גליל מכירין וכו' קאי אמאי דקאמר תחילה סתם חרמים ביהודה מותרים ובגליל וכו' דמשמע דטעמא דהוצרך לתת בגליל הוא לאסור סתם חרמים אפי' שלא יאמר לחרמי כהנים נתכוונתי דומיא דרישא דאמר שאין אנשי גליל מכירין את תרומת הלשכה דהוצרך להוא טעמא להתיר תרומה סתם דאי לאו הכי אסורה אפילו שלא יאמר לתרומת הלשכה נתכוונתי. זה נלע"ד ליישב קצת פירוש מהר"י ן' חביב ז"ל:

הלכה יז

האומר הריני נזיר מלא הבית כו' רואין כאילו היה הקופה מלאה חרדל וכו'. בגמ' בפ"ק דנזיר (דף ה') הקשו וליחזו כאילו מלאה קשואין ודלועין ותירצו דאתי כר"ש דאית ליה ספק נזירות להחמיר ור"י תירץ דאתי אפי' כר' יהודה ומוקי לר' יהודה דאית ליה כרבי גבי הריני נזיר כעפר הארץ דאית ליה דנזירות חדא הוי. וכבר כתבתי למעלה שיש לתמוה על רבינו ז"ל דהוא פסק כר' יהודה דספק נזירות להקל בפ"ב מהלכות אלו גבי הריני נזיר אם יש בכרי זה מאה כור וגם פסק גבי עפר הארץ דלא כרבי דלרבי בעי

שיאמר נזירות עלי כעפר הארץ ובסמוך כתב רבינו ז"ל דהאומר כשער ראשי הוי כאומר נזירות עלי כמנין שער ראשי והם דברים סותרים לפי סוגיית הגמרא כדכתיבנא דכיון דאיהו פסק כר' יהודה דספק נזירות להקל ע"כ צריך לומר כרבי כדי שנאמר רואין כאילו הקופה מלאה חרדל דאל"כ מלאה קשואין מבעי ודבריו מתמיהין וצ"ע:

פרק ד

הלכה א

האומר הריני נזיר וכו'. כל זה משנה בפ"ג (דף ט"ז) ולרב מתנה דקי"ל כוותיה דאמר דנזירות שלשים יום וכגון שפסק רבינו ז"ל בפ"ג אתיא מתני' שפיר כדאמרינן בפ"ק דלבר פדא דחיקין טובא בפירושא דמתני' ולדידיה טעמא דאם גלח ביום שלשים יצא דמקצת היום ככולו וכשגלח ביום תשעה וחמשים יצא משום שלשים ועולה לנזירות אחת ולנזירות שני וזהו שכתב רבינו ז"ל שיום שלשים עולה לו אף למנין נזירות שנייה:

הלכה ג

האומר הריני נזיר ונזיר כשיהיה לי בן וכו'. משנה בפ"ב דנזיר (דף י"ג:) הריני נזיר ונזיר כשיהיה לי בן התחיל מונה את שלו ואח"כ (נולד לו בן משלים את שלו ואח"כ) מונה את של בנו הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר התחיל מונה את שלו ואח"כ נולד לו בן מניח את שלו ומונה את של בנו ואח"כ משלים את שלו ע"כ. ופירשו התוס' ז"ל דברישא דמשלים את שלו מגלח ואח"כ משלים של בנו ומגלח אבל בסיפא ליכא אלא גילוח אחד לנזירות שלו ובנו דאי מגלח לנזירות בנו לא מייתרי ל' לגידול שיער לנזירות שלו דמתני' דסתם נזירות איירי דהיינו נזירות מועטת וא"כ כיון שהתחיל בנזירות ואח"כ פגע בנזירותו נזירות בנו ודאי דלא מייתרי ל'. ורש"י ז"ל פירש בשם המורה דרישא וסיפא איכא גילוח ברישא בין שלו לשל בנו ובסיפא בין של בנו להשלמת שלו ומתני' איירי בנזירות מרובה יותר משלשים יום דכשהשלים נזירות בנו עדיין נשאר לו שלשים יום להשלמת נזירותו לגידול שיער ולכך מגלח בין נזירות בנו לנזירותו. גם רש"י ז"ל כתב בתוך לשונו שם דומה לפירוש התוס' אע"פ שבדפוס בא בלשון רש"י ז"ל מעורב פירוש זה בפירוש זה מ"מ שני פירושים שונים הם כמ"ש. ורבינו ז"ל מפרש כפירוש המורה ז"ל ולכך כתב אמר הריני נזיר כשיהיה לי בן והריני נזיר כך וכך יום כלומר נזירות מרובה יותר משלשים אינו סותר אלא עד נזירות בנו. והר"א ז"ל בהשגות סובר דהימים הראשונים שנזר קודם נזירות בנו ג"כ סותר אע"פ שאינו סותר נזירות בנו אבל רבינו ז"ל סובר דכיון דהפסיק נזירות בנו בינתיים אע"ג דמה שעושה אח"כ הוא השלמת הנזירות

הראשון אינו סותר מה שמנה קודם נזירות בנו. והתוס' ז"ל כתבו אבל ודאי נטמא בימי השלמה שלו אינו סותר אלא אותו שלו ולא של בנו ע"כ. ואין בדבריהם הכרח לפרש אחד מהב' פירושים דאפשר דמ"ש אותו שלו ר"ל אפילו מה שמנה קודם נזירות בנו וכדברי הר"א ז"ל. או אפשר לומר דמ"ש את שלו רוצה לומר מה שהשלים אחר נזירות בנו ולא ידעתי מאין הכריח הרב בעל כ"מ ז"ל מדברי התוס' ז"ל כדעת רבינו ז"ל:

הלכה ד

ואם נשאר מן המאה פחות משלשים סותר עד שבעים וכו'. שם במשנה (דף ט"ו) אמר הריני נזיר לכשיהיה לי בן ונזיר מאה יום נולד לו בן עד שבעים לא הפסיד כלום לאחר שבעים (סותר שבעים) שאין תגלחת פחות משלשים יום. ואיכא פלוגתא בפירושא דמתני'. דרש"י ז"ל פירש סותר כל השבעים וצריך למנות המאה מחדש והתוס' כתבו דלא גרסינן סותר שבעים אלא סותר לבד ופירשו דלאו דוקא סותר שהימים הראשונים יפלו אלא ה"פ מניח את מניינו ומונה ל' לבנו ואח"כ משלים את שלו דאם היו ל' היו עולים אותם ל' לנזירות בנו ולתשלום המאה אבל עתה אינו כן אלא מתחיל נזירות בנו ואח"כ ישלים את שלו ומגלח תגלחת אחת לכולן. ורבינו ז"ל יש לו בזה דרך אחרת וגריס סותר ול"ג שבעים וכדגרסו התוס' ז"ל אלא שראה בירושלמי שאמרו שם נולד ביום שמונים סותר עשרה נולד ביום תשעים סותר עשרים והתוס' ז"ל דחקו עצמם בפירוש הירושלמי זה ורבינו ז"ל פירש בו פירוש מחוור וה"ק סותר מה שמנה אחר שבעים דכיון דאין תגלחת פחות משלשים יום ע"כ צריך למנות אחר נזירות בנו שהוא מגלח שלשים יום לגידול שיער ולכך הפסיד מה שמנה יותר משבעים. וממ"ש רבינו ז"ל ואם נשאר מן המאה פחות משלשים משמע דלית ליה כרב דאמר בגמרא יום שבעים עולה לכאן ולכאן דלדידיה אפי' נולד ביום שבעים ואחד נמי מתחיל נזירות בנו דיום שבעים ואחד עולה לכאן ולכאן ולא בעינן שלשים וכדאמרו שם בגמ' וא"ת כיון דרבינו ז"ל לית ליה יום שבעים עולה לכאן ולכאן איך כתב למעלה גבי נזירות שלו ובנו דיום שלשים עולה לכאן ולכאן ורש"י ז"ל תירץ בפירוש קושיא זו דמפרשים מתני' כבר פדא אבל לרבינו ז"ל אי אפשר לומר כן דרבא פסק כרב מתנה. וי"ל דיתרץ כמו שתירצו התוס' יעויין שם. ואין להקשות דרבינו ז"ל פסק כאבא שאול בה' אבילות דהכי פסקינן בפרק אלו מגלחין דאית ליה גבי אבילות דיום ז' עולה לכאן ולכאן וכשחל ז' שלו ערב הרגל בטלה ממנו גזירת שלשים דהא אמרינן בגמ' לאקשויי לרב דדילמא לא אמרינן הכי אלא גבי אבילות דהוי מילתא דרבנן והכי ס"ל לרבינו ז"ל ולכך פסק כאבא שאול דאיפסיקא הלכתא בפ' אלו מגלחין וכסתם מתני' דקאמר אחר שבעים דהוי דלא כרב ומחלק בין דאורייתא

לדרבנן כדחילקו בגמ' כדי ליישב סתם משנה אליבא דהלכתא. אבל הא קשיא על רבינו דהוא פסק בה' קרבן פסח פ' ששי גבי שומרת יום כנגד יום ששחטו עליה את הפסח ואח"כ ראתה דפטורה לעשות פסח שני והא ודאי טעמא משום דמקצת היום ככולו דאי קא סבר מכאן ולהבא הוא מטמא כדדחו בגמ' זה אי אפשר דרבינו ז"ל סבר כן דבגמרא משמע דר' אושעיא דאית ליה הרואה זוב בשביעי שלו סותר את שלפניו לית ליה מכאן ולהבא הוא מטמא דאיהו אמר לר"י דפליג עליה ואמר דאינו סותר דאית ליה כר' יוסי דאמר מכאן ולהבא הוא מטמא משמע דאיהו לית ליה הכי ורבינו ז"ל בה' מחוסרי כפרה ריש פ"ג כתב דהזב שרואה ביום שביעי שסותר את מניינו וכן כתב בהל' מטמאי משכב ומושב סוף פ"ג והיינו כר' אושעיא משמע דאית ליה דלמפרע הוא מטמא. ואין לומר דמאי דקאמר התם רבינו ז"ל הוא מדרבנן שסותר למפרע מדרבנן וכדאמרינן שם בגמ' לר' יוסי דבהלכות איסורי ביאה משמע דזבה הרואה ביום ז' סותרת מן התורה. ועוד קשה על רבינו דאי סבר מקצת היום ככולו קשה עליו מאי דהקשו בגמרא בפ"ב דנזיר זבה גמורה דמייתא קרבן היכי משכחת לה ובגמ' תירצו דהא שפעה תלתא יומי בהדי הדדי ועוד תירצו דחזיא תלתא יומי סמוך לשקיעת החמה ולא ראינו שהצריך הוא כן בריש הל' מחוסרי כפרה ולא בהלכות איסורי ביאה. מיהו אין זו קושיא דהתוס' ז"ל פירשו דאי אמרינן מכאן ולהבא הוא מטמא איתא להך קושיא אבל אי למפרע הוא מטמא אין כאן יום של שימור וכן כתב רש"י ז"ל דהכי איתא בפרק כיצד צולין:

הלכה ו

האומר הריני נזיר לאחר עשרים יום וכו'. נראה דרבינו ז"ל מפרש הבעיות דלא כפירוש התוס' ז"ל כדכתב הרב בעל כ"מ ובבעיא דנזירות שמשון פסק לחומרא וכדכתב הרב בעל כ"מ ז"ל ואע"ג דרבינו ז"ל פסק בפ' ב' דספק נזירות להקל שאני נזירות שמשון דליתיה בשאלה. ולי נראה לומר דמכח הסוגיא דפ' ואלו מותרין משמע דנזירות שמשון ספיקו לחומרא דהקשו שם מתני' דסתם נדרים להחמיר עם מתני' דסתם נזירות להקל ותירץ רבא במסקנא דדוקא בנזירות אמרינן להקל דספיקו חמור מודאו ולא מעייל איניש נפשיה לספיקא אבל בנדרים דאין ספיקו חמור מודאו מעייל נפשיה בספק והקשו דהא תניא גבי נזירות שמשון והתם אין ספיקו חמור מודאו ותירצו אי תניא תניא כלומר ותרי תנאי אליבא דר' יהודה משמע דאי קי"ל סתם נדרים להחמיר כדפסק רבינו ז"ל בהלכות נדרים ע"כ כדי שלא יחלוק על מה שפסק בפ"ב מהלכות אלו דפסק בנזירות להקל צריך לחלק דשאני נזירות דספיקו חמור מודאו ולא מעייל איניש נפשיה לספיקא א"כ בנזירות שמשון דאין ספיקו חמור ע"כ מעייל איניש בספיקא דהוי דומיא דסתם נדרים

להחמיר ואע"ג דתירץ רב אשי במסקנא דלא תיקשי דר' יהודה אר' יהודה ר' יהודה דכרי הוי ר' יהודה משום ר"ט מ"מ כדי לתרץ רומיא דמתני' אהדדי חדא דקאמר סתם נדרים להחמיר ואידך דקאמר ספק נזירות להקל צריך לתרץ דשאני גבי נזירות דספיקו חמור מודאו ואע"ג דר' יהודה דכרי אמרה למילתיה גבי נזיר שמשון הוא מ"ש דהוי ר' יהודה דהפלאה אבל כדי לתרץ מתנייתא צ"ל עכ"פ חילוק זה דלדידיה ליכא לתרץ הא ר' יהודה הא רבנן דמתני' דספק נזירות להקל לא אתי כרבי יהודה דמתיר גבי כרי דאי מתיר גבי כרי הוי משום דלא מיתנא נזירות אלא להפלאה ולא חייל נזירות כלל אבל מתני' דספק נזירות להקל ס"ל נזירות בלא הפלאה לא ולכך משמע דארומיא דמתני' אהדדי צריך לתרץ כמו שתירץ רבה א"כ נקטינן דבנזירות שמשון אמרינן ספק נזירות להחמיר וזהו טעמו של רבינו ז"ל כאן. אח"כ ראיתי בתוס' ז"ל שפירש בפירוש שני הך דרב אשי דשני ההיא רבי יהודה משום ר"ט וכו' דאי אמאי דהקשה מברייתא דנזירות שמשון וקאמר דההיא ברייתא דנזירות שמשון אתיא כר"ט וס"ל כתירוצא דרבא דהיכא דספיקו חמור מודאו דוקא אמרינן ספק נזירות להקל ולפי פירוש זה ודאי דאליבא דרב אשי ג"כ בנזירות שמשון ספיקו להחמיר ואפי' דנאמר דלפירושא קמא דתוס' ז"ל אינו כן אלא פליג רב אשי אתירוצא דרבא הפך מ"ש למעלה אפשר דרבינו ז"ל אית ליה כפירוש שני דתוס' ז"ל ומפני כן פסק בספק נזירות שמשון להחמיר. עוד שאלו בגמ' אמר כמשה בשבעה באדר מאי ופירש"י ז"ל שנפטר בשבעה באדר ולא שתה יין והתוס' ז"ל פירשו בענין אחר ורבינו ז"ל לא הזכיר זה משום דאפשר דנקטינן לקולא כדין ספק נזירות להקל ואינו נזירות ולפיכך לא הזכירו:

הלכה יא

האומר הריני נזיר ביום שבן דוד בא וכו'. הרב בעל כ"מ ז"ל הקשה ג' קושיות עם הסוגיא שבפ' מי שהוציאוהו (עירובין דף מ"ג) ותירץ דההיא סוגיא לא איתמרא אלא לב"ש דאמר ספק נזירות להחמיר אבל אנן דקיי"ל ספק נזירות להקל אית לן למימר דאפי' את"ל דאפשר שיבא אליהו בע"ש וי"ט אפילו הכי שרי בשבתות וימים טובים משום דמספקא לן אי אתי בן דוד בשבתות וימים טובים משום דאין תחומין או לא. ועדיין קשה לפירושו לדעת רבינו ז"ל בחד בשבא לישתרי דכיון דספק נזירות להקל ומספקא לן אם יש תחומין או לא נימא דיש תחומין ואליהו לא אתא אתמול דלקולא נקטינן ליה כיון דספק נזירות להקל. ונ"ל לתרץ עם קושיא אחרת דאיכא בגמ' דלטעמיה דהמקשה דהיה סובר דיש תחומין ומשום הכי בשבתות וימים טובים מותר א"כ תקשי ליה סיפא דאסר כל ימות החול דבחד בשבא לישתרי דודאי אליהו לא אתא אתמול אם יש תחומין

וא"כ משיח לא יבא בחד בשבא והכתוב אמר הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום וגו' אלא ודאי דהמקשה היה סובר דלפני לאו ביום שלפניו ממש קאמר אלא שנים או שלשה ימים קודם לפני קרינן ביה ולכך היה סובר דאם יש תחומין למעלה מעשרה משיח ודאי לא יבא בשבת ובחד בשבת אסור דילמא אתי דאפשר דאליהו אתא ביום ה' או ביום ו' אבל השתא דתירץ לו דביום שלפניו ממש יבא אליהו הקשה לו בחד בשבא לישתרי. וכל האי שקלא וטריא לא הוי אלא משום דהמקשה והמתרץ סבורים דספק נזירות להחמיר כב"ש אבל לדידן דאית לן דספק נזירות להקל נקטינן כסברת המקשה וליכא קושיא כלל דתנא ספוקי מספקא ליה ומ"מ בשבת מותר משום דספק נזירות להקל ובחד בשבת אסור דדילמא בא אליהו ביום ו' או ביום ה' דלא בעינן לפניו ממש וכמו שהיה סבור המקשה דלא צריכינן להך תירוצא ולא ניידינן מסברת המקשה אלא משום דאית ליה להיא סוגיא דספק נזירות להחמיר ולדידן דקי"ל ספק נזירות להקל הדרינן לסברתיה דמקשה כדכתיבנא כך נ"ל:

הלכה יב

נזיר ששלמו ימי נזירותו וכו'. ע"כ האי לא גלח לאו דוקא אלא שלא הביא קרבן תגלחת אבל אחר שהביא קרבן תגלחת אע"פ שלא גלח אינו מעכב דהכי אמרי רבנן בפרק ג' מינין ואחר ישתה יין אחר מעשה יחידי ופסק רבינו ז"ל כוותייהו בפ"ח מהלכות אלו:

הלכה יג

מי שנדר בנזיר ודמה שאינו נדר וכו'. בפ' ב"ש אמרו (דף ל"א:) מי שנדר בנזיר ונשאל לחכם ואסרו מונה משעה שנדר ומשמע פשטה דמתני' כדברי רבינו ז"ל דמה שנהג היתר בנדרו הוא מפני שדמה שאינו נדר ולכן קשה מה שהקשו בגמ' שם מני מתני' לא ר' יוסי וכו' דתניא מי שנדר ועבר על נזירותו אין נזקקין לו אלא א"כ מונה בהן איסור כימים אשר נהג בהם היתר לימא דאי התם בעינן הכי משום דעבר במזיד ולכך קנסינן ליה דלישנא דעבר הכי משמע אע"ג דרש"י ז"ל פירש בפ' ואלו מותרין על ברייתא זו ועבר על נזירותו דכסבור בטעות נדר ואחר כן בא לישאל נראה שרש"י ז"ל [בא] לתרץ קושיא זו שהוקשה לו שם דמה ראיה מביא מההיא ברייתא למתני' דלא נדרתי אלא בחרמו של ים הא במתני' מה שנהג היתר הוא משום דטעה דאינו נדר ובדין הוא דלא ניקנסיה אבל התם עבר במזיד לכך פירש דבטעות עבר, ומ"מ קשה דמנא ליה לגמרא לפרש כן כדי להקשות ואולי נאמר דמשמע ברייתא בכל גוונא מתנייא ועבר משמע אפילו בשוגג:

פרק ה

הלכה ג

וכן אם אכלם זה אחר זה. בפ' שלשה מינים (נזיר דף ל"ז:) גבי פלוגתא דר"ע ורבנן דר"ע אית ליה גבי נזיר היתר מצטרף לאיסור הקשו שם אלא הא דתניא מכל אשר יצא מגפן היין למד על איסורי נזיר שהם מצטרפין זה עם זה לר"ע השתא י"ל היתר מצטרף לאיסור איסור לאיסור מבעיא אמר ליה היתר לאיסור בבת אחת איסור לאיסור בזה אחר זה ואע"ג דלא קי"ל כר"ע דהיתר מצטרף לאיסור כדכתב רבינו ז"ל בסמוך כתב רבינו ז"ל בזה אחר זה מצטרף דודאי הך זה אחר זה דמצטרף הוא ששהה כדי אכילת פרס ולא יותר וכיון דכל האיסורים מצטרפים בכדי אכילת פרס הוא הדין ודאי גבי נזיר אך אם שאר איסורים ילפינן מנזיר דיצטרפו בכדי אכילת פרס קשה דנימא דקרא לא אתא אלא כשנותנו בבת אחת בפיו ואיצטריך לומר דמצטרפין זה עם זה דלרבנן איצטריך קרא להכי:

הלכה ה

וכן אם שרה פתו ביין וכו'. רבינו ז"ל אזיל לטעמיה בפט"ו מהל' מ"א דטעם כעיקר כשאין בו כדי אכילת פרס הוי דרבנן וזו היא מחלוקת בין רש"י ור"ת ז"ל דלר"ת ז"ל טעם כעיקר הוי דאורייתא ולוקין עליו כל זמן שאין בו ששים ונתן בו טעם. והגם כי הטור ז"ל כתב בשמו ביו"ד בסימן צ"ח דאסור מן התורה עד ששים אלא שאין לוקין עליו תימה עליו כי התוס' והרא"ש ז"ל כתבו בשם ר"ת ז"ל דלוקין. איברא דרבינו חיים כתב בשם הרא"ש ז"ל דטעם כעיקר דאורייתא ומ"מ אם אין בו כדי אכילת פרס אין לוקין וזו הוא דעת הר"א ז"ל בהשגות ובעל ההל' ולזה הסכים הרשב"א ז"ל אבל דעת ר"ת ז"ל אינו כן וכבר הרגיש הרב"י ז"ל שם קושיא זו ותירץ דלא פליגי רבינו חיים ור"ת ז"ל לענין דינא. ובמחילה מכבוד תורתו דפליגי בענין המלקות אלא דאפשר כיון דהטור ז"ל לא נחית לפרושי אלא הדברים הנוהגים בזמן הזה ולא איכפת ליה בדיני המלקות דלא נהיגי בזמן הזה חשיב ליה כאילו ליכא בינייהו פלוגתא ומ"מ אין זה מספיק. אבל רש"י ז"ל סובר דטעם כעיקר הוי דרבנן ונתלה בסוגיא דפ' גיד הנשה (חולין דף צ"ח:) דאמר שם רבא לא נצרכה אלא לטעם כעיקר דבקדשים אסור משמע דבחולין ס"ל דהוי דרבנן והכי קאמר ר"י בפ' בתרא דע"ז (דף ס"ו:) טעמו ולא ממשו אין לוקין עליו והא דילפינן בנזיר ממשרת ליתן טעם כעיקר תירץ שם רש"י בזה ב' תירוצים האחד דהיינו דוקא גבי נזיר והוי נזיר וגיעולי נכרים שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין. הב' דאפי' בנזיר

לא אמרינן הכי וקרא דמשרת אתי להיתר מצטרף לאיסור וגיעולי נכרים חידוש הוא ולא ילפינן מיניה והרב מהר"י קארי"ו ז"ל בי"ד סימן צ"ח כתב שדעת רבינו ז"ל בהלכות מ"א כדעת רש"י ז"ל דע"כ לא קאמר רש"י ז"ל דהוי דרבנן אלא כשאין כזית בכדי אכילת פרס אבל יש בו כזית בכדי אכילת פרס מודה דלוקין וכדברי רבינו ז"ל. אבל אני תמיה על רבינו ז"ל שהוא לא תירץ להוא דמשרת שום אחד מהתירוצים שתירץ רש"י ז"ל דאיהו אית ליה דההיא דמשרת הוי דרשא גמורה כמ"ש כאן דרשא דמשרת דבר תורה וס"ל דאין היתר מצטרף לאיסור ונראה בדעתו דתירץ דההיא דמשרת אתי לכזית בכדי אכילת פרס דוקא דהיינו טעמו וממשו וכמ"ש כאן בהדיא ועל זה וכיוצא בזה נאמר בתורה וכל משרת ענבים וכו' וע"כ נראה בדעתו ז"ל דהך דרשא אתי דלא כמאן דרבנן ור"ע פליגי בפ"ק דנזיר ורבנן אית להו דאתי לטעם כעיקר ואמר שם בברייתא משרת ליתן טעם כעיקר שאם שרה ענביו (ביין) [במים] ויש בהם טעם יין חייב ומכאן אתה דן וכו' ור"ע אית ליה דאתי להיתר מצטרף לאיסור והשתא הא דקאמר רבינו ז"ל דאין היתר מצטרף לאיסור וקרא אתא לומר טעמו וממשו אתי דלא כמאן דלרבנן דאית להו דאין היתר מצטרף לאיסור מוקמי לקרא בטעמו ולא ממשו דהיינו שרה ענבים ביין ויש בהם טעם יין וא"כ לדעתו שלא תירץ שום אחד מהתירוצים שתירץ רש"י ז"ל אלא תירץ דמשרת אתי לכזית בכדי אכילת פרס נמצא דהנהו אמוראי דפ' גיד הנשה ובפ' בתרא דע"ז דאית להו דטעם כעיקר דרבנן לקרא דמשרת דלא כרבנן ודלא כר"ע ודוחק וצ"ע:

הלכה ח

נזיר שאכל כזית ענבים כו'. בנזיר פרק ששי (דף ל"ח:) איפליגו אביי ורבא ואמר רבא אינו לוקה אלא אחת שאינו לוקה על לאו שבכללות ופירש רבינו ז"ל כפי' בתרא דרש"י דכשאוכל זג או חרצן אינו לוקה אלמא דאינו לוקה על מכל אשר יעשה דהוי לאו שבכללות אבל אם אכל זג וחרצן וענבים וכו' ודאי דלוקה על כל אחד ואחד וכפירוש זה מוכיח בגמרא דפריך מברייתא דלוקה ה' לאביי דאמאי לא תני שש משמע לכאורה מדברי הגמ' דלרבא ניחא ולפירוש קמא דרש"י ז"ל דאמר אפי' אכל כולן אינו לוקה אלא אחת כל שכן דקשה לרבא טפי דאמאי לוקה ה' לא היה ראוי ללקות אלא אחת ואפי' לפי המסקנא דלא תני בברייתא ה' קשה לרבא דאמאי קאמר בברייתא כל הני מעשים אם המלקות שלוקה אינו אלא שלוקה אחת וכ"ת הא אשמעינן דאפי' עשה כל אלו אינו לוקה אלא אחת זה אינו דהברייתא לא קאמרה אלא לוקה סתם אף על פי שיש לדחות כל זה מכל מקום פירוש זה משמע טפי לפום צורתא דשמעתתא ולכך תפסו רבינו ז"ל עיקר. ומה שיש לדקדק עוד בזה כתבתי בהל' מלוה ולוה גבי חבלה דרחיים ורכב דפרק

ג'. וא"ת אמאי לא מני רבינו ז"ל בין הבינים דהקשו בגמ' שם הא שייר דבין הבינים וכי היכי דנשמע מהקושיא שהקשו שם דאמאי לא מני לא יחל דברו ומנה אותו הכי ה"ל לברוח מהקושיא שהקשו שם דאמאי שייר בין הבינים והיה לו למנותו והא ודאי לאו קושיא היא דבין דנפרש פירוש בין הבינים כפירוש רבינו תם ז"ל שפי' התוס' זה דהיינו ענבים קטנים שאינם מתבשלים או כפירוש רש"י ז"ל דהיינו מה שבין החרצן והזג הקושיא איתא בברייתא משום דברייתא אמרה אכל ענבים ומשמע שאכל ענבים גדולים וקטנים ולכך הקשו לפי' רבינו תם ז"ל דלימני בין הבינים ולפי' רש"י ז"ל גם כן משמע דאכל דרך ליקוט שמלקט האוכל ביני ביני כדכתבו התוס' ולכך ה"ל למנותו דכיון שאוכל דרך הליקוט איכא לאו מלבד לאו דענבים דהיינו לאו דבין הבינים ובברייתא סתמא מיתניא דמשמע דאכלו אפי' דרך ליקוט וכמו שכתבו שם התוספות ז"ל אבל רבינו ז"ל שכתב כזית ענבים ודאי דאינו חייב אלא אחת דאי האי ענבים גדולים וקטנים הא לא אכל אלא כזית מהם ואם כן אינו חייב אלא אחת אפי' שיפרש בין הבינים כפי' רבינו תם ואם אכל דרך ליקוט גם כן לא אכל אלא כזית ואם כן אפי' שיפרש בין הבינים כפי' רש"י ז"ל אינו חייב אלא אחת דצריך שיאכל כזית ענבים שלמים וכזית דרך ליקוט לפי' רש"י כדי שיתחייב גם על בין הבינים אם כן לשום אחד מהפירושים אינו חייב על בין הבינים כיון שלא אכל אלא כזית ענבים ולכך כתב רבינו ז"ל כזית ענבים וזה פשוט. אבל מה שיש לדקדק על רבינו ז"ל הוא למה בתחילת הלכות אלו כשמנה רבינו ז"ל הלאוין מנה לא יאכל ענבים לחים ויבשים וחרצנים וזגים ושתיית יין בה' לאוין ולמה לא מנה גם כן בין הבינים דמפיק ליה בגמ' מועד זג. וי"ל דהתוס' ז"ל פירשו דלא מפיק ליה אלא מייתור דועד דחרצן וזג לגופיה איצטריכו לומר דאף על גב דאינם ראויים לאכילה לוקין עליהם אלא דק"ל דלימא קרא חרצן וזג וכיון דמפיק ליה מיתור דועד ליכא ביה לאו דאתי מדרשא ולכך לא מנאו רבינו ז"ל במנין הלאוין:

הלכה ט

נזיר ששתה רביעית יין כו'. מה שהקשה הר"א ז"ל בהשגות דבברייתא אמרו בפרק ג' מינים לחייב על זה בפ"ע ועל זה בפ"ע מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה מה כאן שהוא מין אחד והן ב' שמות וחייב על זה בפ"ע וכו'. נ"ל לתרץ לדעת רבינו ז"ל דלא אמרו כן בברייתא אלא על דבר הנזכר בכתוב דהיינו יין דהוזכר בכתוב דכתיב חומץ יין דהוי יין אפי' שהחמיץ וכתיב נמי מיין ושכר יזיר וכן ענבים הוזכרו בכתוב דכיון שהוזכרו שניהם בכתוב בא הכתוב המיותר דלחים ויבשים לומר דלא תימא דהיין וענבים הנזכרים בכתוב הוא שיש להם טעם משונה כגון יין ישן וענבים אבל יין חדש

וענבים כיון דהטעם שוה הכל דבר אחד לכך בא הכתוב דלחים ויבשים לומר דהיין הנזכר בכתוב הוא אפי' חדש וחייב עליו בפ"ע ועל הענבים בפני עצמן אבל דבר שלא הוזכר בכתוב בב' דברים חלוקים אלא במלה אחת אע"פ שיהיו ענינים חלוקים לא נחייב עלייהו תרתי:

הלכה יא

נזיר שגלח שערה אחת לוקה והוא שקצצה מעיקרה. רבינו ז"ל פסק כר' יאשיה כדכתב הרב בעל כסף משנה ז"ל ומכל מקום התוספות ז"ל כתבו דלרבי יאשיה אף על פי שלא קצצה מעיקרה עובר בעשה דגדל פרע שער ראשו אבל קצצה מעיקרה עובר בלאו דלא יעבור לרבות כל המעבירין ומשום הכי מייתי רבי יאשיה עשה דגדל פרע לומר דאף על גב דלא קצצה מעיקרה עובר בהאי עשה אבל לא משמע כן לכאורה מדברי רבינו ז"ל מדלא כתב גבי לא קצצה מעיקרה שעובר בעשה דגדל פרע כמ"ש גבי העביר על ראשו סם בסמוך לו:

ואם הניח ממנו כדי לכוף ראשה לעיקרה וכו'. שם בגמ' בפ' ג' מינים (נזיר דף מ') אמר רב חסדא ללקות באחת לעכב בשתים לסתור אינו סותר אלא ברוב ראשו ובתער ופירשו בגמ' מאי תער כעין תער. ונראה מדברי התוס' ז"ל דלא מקרי כעין תער אלא שקצצה מעיקרה ממש אבל אם הניח שער אף על פי שלא הניח בו כדי לכוף ראשו לעיקרו לא מקרי כעין תער ומשום הכי פירשו דמאי דאמר רב חסדא בתער דהוי כעין תער קאי ארישא דמילתא דקאמר דלקי באחת לזה פי' דלקי דוקא כשעקרה ממש כעין תער אבל אם לא עקרה ממש אף על פי שלא הניח כדי לכוף ראשו לעיקרו לא לקי ומכל מקום ודאי סותר כל זמן שלא הניח כדי לכוף ראשו לעיקרו ברוב ראשו אף על פי שאינו כעין תער ומשום הכי אמרו דכעין תער לא קאי אלסתור דאינו סותר אלא ברוב ראשו דבההוא ודאי לא בעינן כעין תער אלא שלא יוכל לכוף ראשו לעיקרו. אבל מדברי רבינו ז"ל לא משמע כן אלא דכל זמן שלא יוכל לכוף ראשו לעיקרו כעין תער מקרי ולפיכך בתער דקאמר רב חסדא קאי אכולא מילתא דאפי' לענין הסתירה בעינן שיהיה רוב ראשו וכעין תער דהיינו שלא יכוף ראשו לעיקרו אבל אם יכול לכוף ראשו לעיקרו אינו סותר ויצא לנו לפי פירושו דכשעקר אחת ולא הניח לכוף ראשו לעיקרו לוקה אבל אם הניח כדי לכוף ראשו לעיקרו אינו לוקה וכן בסתירה וכ"כ בריש פרק שלישי גבי סתירה דכל זמן שלא נשאר מן השערות כדי לכוף ראשן לעיקרן והוי רוב ראשו סותר ודלא כתוס' שמחלקים בין מלקות לסתירה אבל מכל מקום תימה דבסתירה (כ"ע) מודו רבינו ז"ל והתוספות ז"ל דאם נשאר כדי לכוף ראשו לעיקרו אינו סותר ובגמ' משמע שם בהפך דשאלו שם (דף

ל"ט) האי מזיא מלתחת רבי או מלעיל ואמרו למאי נפקא מינה לנזיר שגלחוהו (לסטים) ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו כלומר דאי מלתחת רבי סותר נזירות דכיון דשקליה לשער דהוה ביה בעת נזירותו אבל אי מלעיל רבי אינו סותר ואסיקו שם בגמרא ש"מ מלתחת רבי ש"מ והקשו שם ואלא הא דתניא נזיר שגלחוהו לסטים ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו אינו סותר ואי סלקא דעתך מלתחת רבי לסתור ואוקמוה בגמ' שגלחוהו אחר מלאת וכר"א משמע דבין לרבנן ובין לר"א היכא שגילחוהו קודם מלאת אפי' שיש כדי לכוף ראשו לעיקרו סותר ולדידן דקיימא לן כרבנן אפילו אחר מלאת נמי סותר ואם כן איך כתבו דהיכא דהגיע לכוף ראשו לעיקרו אינו סותר והוא דבר תימה. ואולי יש לתת טעם לרבינו ז"ל דכיון דהוא סובר דובתער דקאמר רב חסדא אכולא מילתא קא מהדר ואפי' אסתירה כדכתיבנא אם כן כיון דרב חסדא אמר דסותר היכא דהוי כעין תער דוקא וכל היכא דלא הוי כעין תער אינו סותר ממילא שמעינן דהיכא דאיכא כדי לכוף ראשו לעיקרו אינו סותר דודאי לאו כעין תער מקרי ואם כן לפי דברי רב חסדא נקטינן דלא כפשיטותא דפשיטא לעיל בגמ' דמלתחת רבי ואפי' יש בו כדי לכוף ראשו לעיקרו סותר וכיון דרב חסדא פליג על פשיטותא דלעיל נקטינן כוותיה דגמ' הביא תניא כוותיה סיוע למלתיה. כל זה נוכל להליץ בעד רבינו ז"ל והוא דוחק גדול:

הלכה יב

העביר על ראשו סם כו'. לא ידענא מהיכן הוציא זה דכיון דבגמ' אמרינן לא יעבור לרבות את כל המעבירין אפי' סם במשמע והכי משמע פשטא דשמעתא דאמר ומאחר שסופנו לרבות כל דבר מה ת"ל תער ואי ממעטינן סם נימא דתער אתי למעוטי סם א"ו דכל דבר מרבינן אפי' סם וטעמו של רבינו ז"ל לא ידעתי:

הלכה יד

ולא יחוף באדמה מפני שמשרת את השער וכו'. הרב בעל כ"מ תמה אמאי פסק כר' ישמעאל וכתב דאפשר דס"ל דלא פליג את"ק. אבל לא משמע כן מדברי רבינו ז"ל בפירוש המשנה שכתב והלכה כר' ישמעאל והלכה מכלל דפליגי. אלא דמ"מ יש לתת טעם לרבינו ז"ל משום דשקיל וטרי גמ' אליביה דבעי אי אמר מפני שהיא משרת או מפני המשרת וכיון דגמ' בעי לפרושי טעמיה משמע דהלכתא כוותיה ובבעיא פסק רבינו ז"ל לקולא משום דהוי בדבר דרבנן דאי איכא אדמה דלא מתרא לא אסרינן אלא אטו אדמה דמתרא והוי גזירה דרבנן וכיון דהוי ספיקא דרבנן נקטינן ליה לקולא אבל אין הטעם משום דספק נזירות להקל כמ"ש הרב בעל כ"מ ז"ל דלא נאמר כן אלא גבי כרי משום דלא מעייל איניש נפשיה לספיקא דאמר אם יהיה בכרי זה מאה כור ונגנב או נאבד בזה

אמרינן דלא חייל אבל היכא דחל נזירות ולא ידעינן אם ישיר שער או לא ודאי דזה הוי ספק בשל תורה לחומרא וגדולה מזו אמרו בגמ' בפ"ק דנזיר (דף ח') גבי רואין את הקופה כאילו מלאה חרדל דאפי' לר"ע דאמר דספק נזירות להקל דכיון דנחית לנזירות במאי נסלקיה דר"ע לא אמר דספק נזירות להקל אלא היכא דלא נחית לנזירות וכו' יע"ש:

הלכה טז

נטמא למת פעמים הרבה כו'. הר"א ז"ל האריך בהשגות ופסק כרבה והרב בעל כ"מ ז"ל כתב שלכאורה נראה שהדין עמו אלא משום דרב יוסף אמר האלהים משמע דדקדק בשמועתו יפה. ובמחילה מכ"ת אלף פעמים דרבינו ז"ל ג"כ פסק כרבה אלא שהר"א ז"ל ורבינו חולקים בפירוש הסוגיא והוא מחלוקת רש"י ז"ל והתוס' ז"ל דרבינו ז"ל מפרש כפי' התוס' ז"ל והר"א ז"ל מפרש כפירש"י ז"ל והתוס' ז"ל כתבו שפירוש הקונטרס קשה להבין ועם זאת ההשגה של הר"א זכיתי אני להבין לע"ד ועתה אפרש. דע כי בפ' ג' מינים (נזיר דף מ"ב:) איפליגו רבה ורב יוסף דרבה אמר בשם רב הונא דחייב הכתוב על הטומאה וביאה תרתי אבל טומאה וטומאה לא כלומר לא מיחייב אלא אחת ורב יוסף אמר האלהים אמר רב הונא אפי' טומאה וטומאה דאמר רב הונא נזיר שהיה עומד בבית הקברות והושיטו לו מתו ומת אחר ונגע בו חייב אמאי הא מיטמא וקאים אלא לאו אמר רב הונא אפי' טומאה וטומאה והקשה לו אביי מברייתא דאמרה דכהן שהיה לו מת מונח על כתפו ונגע במת אחר שהוא פטור ואמר לו רב יוסף תקשי לך מתני' דתנן היה מיטמא למתים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תטמא אל תטמא חייב על כל אחת ואחת ואמאי הא מיטמא וקאים אלא קשיא אהדדי ל"ק כאן בחיבורין כאן שלא בחיבורין וכו' אבל טומאה וטומאה לא דהא מיטמא וקאים טומאה וביאה נמי הא מיטמא וקאים ארי"י כאן בבית כאן בשדה והקשו על זה ואוקימו במסקנא כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל וכו' ורב אשי מוקי לה כגון שהיה גוסס ומת וכו' והשתא איפליגו בפירושה התוס' ז"ל ורש"י ז"ל דהתוס' ז"ל פירשו דאביי הוא שתירץ כאן בחיבורין כאן שלא בחיבורין וה"ק ליה אביי לרב יוסף בשלמא לדידי דסבירא לי כרבה ל"ק מתניתא דברייתא דאמרה דפטור הוא בחיבורין ומתני' שלא בחיבורין כלומר שכבר פירש מן המת ואח"כ נגע במת אחר ורבה נמי דקאמר אבל טומאה וטומאה לא לא קאמר הכי אלא כשהיה טומאה בחיבורין שהיה מת מונח על כתפו והושיטו לו מת אחר אבל שלא בחיבורין מודה רבה דחייב שתים אלא לדידך דאמרת דאפילו טומאה בחיבורין חייב שתים הא דרב הונא דאמר נזיר שהיה בבית הקברות והושיטו לו מת אחר ונגע בו דחייב דהיינו טומאה בחיבורין א"כ לדידך קשה מהברייתא וקשו ברייתא ומתני' אהדדי ובתר

הכי פריך בגמ' לאביי ורבה דאית להו דיש לחלק בין ביאה וטומאה לטומאה וטומאה דהא רבה אמר טומאה וטומאה לא א"כ משמע דאית להו דטומאה וביאה דומיא דטומאה וטומאה דהיינו בחיבורין דחייב דעל כרחין מאי דקאמר רבה דטומאה וטומאה דפטור הוא בחיבורין לפי מאי דמוקי אביי וא"כ על דא קאמר דטומאה וביאה חייב אפי' בחיבורין כלומר דמת על כתפו והלך לאהל המת דאי פירש מן המת ואח"כ נכנס לאהל המת אפי' טומאה וטומאה נמי חייב אלא ודאי אפי' בחיבורין קאמר דבטומאה וביאה חייב ומפני כן הקשו דאמאי הא מיטמא וקאים כלומר כיון שהוא נוגע בטומאה כשנכנס לאהל המת הא מיטמא וקאים ותירצו כאן בבית כאן בשדה כלומר מה שאמר רבה דבטומאה וביאה חייב הוא כשנכנס לאהל המת ולא נגע במת קודם כאן בשדה כלומר מה שאני אומר בטומאה וטומאה שחייב אחת ולא שתים הוא בשדה בלא אהל דאז ודאי דלא משכחת דמיחייב שתים דאם נגע בשני מתים בבת אחת כולה חדא התראה דעל לאו אחד של טומאה מתרין בו בבת אחת ואינו כטומאה וביאה שכשהם בבת אחת מתרין בו על תרי לאוין לאו דטומאה ולאו דביאה ואם נגע בשני מתים בזה אחר זה והיה נוגע בראשון כשנגע בשני הרי הוא מחולל ועומד כמ"ש שם בתוס' ז"ל. כל זה בגמ' אלא שאני ביארתי דבריהם לפ"ז ודאי דאיתותב רב יוסף והלכה כרבה דלדידיה לא קשו ברייתא ומתני' אהדדי משא"כ לרב יוסף וע"פ פירוש זה פסק רבינו ז"ל כרבה וכל דבריו הם כדברי רבה. אבל להרי"א ז"ל בהשגות דרך אחרת ומפני כן השיגו דהוא מפרש דרב יוסף עצמו תירץ ל"ק כאן בחיבורין כאן שלא בחיבורין וה"ק ודאי דטומאה בחיבורין לא מיחייב אלא חדא ומאי דאמרי בשם רב הונא דטומאה בחיבורין מיחייב תרתי דקאמר נזיר שהיה עומד בבית הקברות והושיטו לו מת דהיינו טומאה בחיבורין ליתיה. אבל מ"מ גם מה שאמר רבה דטומאה וטומאה לא דמשמע בין בחיבורין בין שלא בחיבורין ליתיה ודאי דהיכא דהוי שלא בחיבורין ודאי חייב ובחיבורין פטור ובהכי א"ש ברייתא ומתני' דלא פליגי אהדדי ובתר הכי מקשה בגמ' לרבה דקאמר דטומאה וטומאה בכל גוונא אינו חייב אלא אחת אפי' שלא בחיבורין אע"ג דפירש מן הטומאה א"כ טומאה וביאה דמיחייב תרתי היכי משכחת לה דאי נגע במת ואח"כ נכנס לאהל הא בטומאה וטומאה כי האי גוונא פטור דרבה אפי' בשלא בחיבורין פוטר וא"כ בטומאה וביאה נמי ותירצו כאן בבית כאן בשדה כלומר מה שחייב בטומאה וביאה הוא בבית שנכנס לאהל המת דבאו טומאה וביאה בבת אחת ומת שפטור בטומאה וביאה הוא בשדה כלומר שנגע במת שבשדה ואח"כ נכנס לאהל דאז פטור אע"ג דהוי שלא בחיבורין כיון דבכי האי גוונא בטומאה וטומאה אפי' שלא בחיבורין פטור ואין לחלק ביניהם ולפ"ז

קשיא לרבה מתני' דקאמרה דחייב על כל אחת ואחת והוצרך הר"א ז"ל לתרץ דרבה מוקי מתני' בטומאה וביאה דאתו בבת אחת כדאוקימו בגמ' והתרו על שניהם ולזה חייב שתים ולפ"ז רב יוסף הוא מחלק בין טומאה בחיבורין לשלא בחיבורין בענין טומאה וטומאה אבל בענין טומאה וביאה ס"ל דלא מיבעיא כשנגע במת ואח"כ נכנס לאהל דחייב דכי האי גוונא בטומאה וטומאה נמי חייב אלא אפי' בחיבורין דבטומאה וטומאה פטור בטומאה וביאה חייב אלא דוקא כשהם בבת אחת דאע"ג דהך תירוצא אוקימו בגמ' אליבא דרבה מ"מ רב יוסף ודאי מודה דאם לא היו בבת אחת אלא שנכנס אצבעו קודם או חוטמו דאינו חייב אלא אחת דהוי כטומאה בחיבורין שנגע במת ובעודו נוגע במת נגע במת אחר דהוי מחולל ועומד ה"נ כיון דבעוד שהכניס אצבעו הכניס אח"כ גופו ודאי דפטור ואינו חייב אלא אחת אבל כשהם באים יחד כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל או שהיה גוסס ומת כשהיה באהל ודאי דמחייב תרתי זהו פי' הר"א ז"ל בסוגיא וע"פ זה השיגו שהיה לו לפסוק כרבה והוא פירש"י ז"ל שפירש בגמ' טומאה וביאה נמי הא מיטמא וקאים דאע"ג דנגע במת ואח"כ נכנס באהל לא ליחייב אלא אחת משום דבטומאה וטומאה נמי הכי וכן פירש כאן בשדה כגון שנגע במת ובשדה ואח"כ נכנס באהל שמת תחתיו דפטור ולפי שכבר הוא מחולל ועומד וא"א שיהיה זה כפירוש התוס' ז"ל דלפירוש התוס' ז"ל בטומאה וטומאה בכה"ג חייב לרבה דהיינו שלא בחיבורין אלא שהוא מפרשה כפירוש הר"א ז"ל דלרבה בטומאה וטומאה אפי' שלא בחיבורין אינו חייב אלא אחת ומפני כן פירש"י ז"ל דבטומאה וביאה נמי הוי כה"ג והתוס' ז"ל מפני שהם מפרשים כדכתיבנא כתבו שפירש"י ז"ל קשה להבין והטעם שהתוס' לא פירשו כפירש"י ז"ל בגמ' מפני שהוא דוחק לומר שרב יוסף הדר ממאי דקאמר לעיל בשם רב הונא דטומאה בחיבורין חייב ומודה דאיתותב רב הונא בהא וכן הוא דוחק לומר דרבה דהלכתא כוותיה מוקי מתני' בטומאה וביאה דמתני' משמע דאיירי בטומאה וטומאה דרישא דמתני' אמרה היה מיטמא למתים וכו' אמרו לו אל תיטמא אל תיטמא משמע דאיירי בטומאות שמתטמא למת והר"א ז"ל ורש"י ז"ל לא רצו לפרש כפי' התוס' ז"ל דלפירושם ק"ק מאי מקשה בגמרא טומאה וביאה הא מיטמא וקאים דנימא דמאי דקאמר דחייב תרתי בטומאה וביאה הוא כשנגע במת ואח"כ נכנס לאהל. מיהו אין זו קושיא דהתוס' ז"ל הרגישו קושיא זו ותירצו דא"כ אפילו טומאה וטומאה נמי ומשמע דבגוונא דבטומאה וטומאה פטור ראוי ליחייב בטומאה וביאה כדי שנאמר שיש חילוק ביניהם. עוד יש דוחק בפירוש התוס' שתירצו בגמ' כאן בשידה דלפירוש רש"י ז"ל א"ש טובא אבל לפי' התוס' ז"ל קשה ודחקו עצמם הרבה שפירשו ואמרו כלומר כל טומאה

וטומאה בלא אהל לא משכחת שיתחייב שתים כו'. א"כ לכל הפירושים יש טעם נכון כל אחד לפי שיטתו וכיון שכן אין להשיג על רבינו ז"ל שהלך בשיטת התוס' ז"ל ומה גם כי שיטת התוס' ז"ל היא יותר מחוורת בפשט ההלכה:

הלכה יט

נכנס לאהל המת או לבית הקברות בשגגה וכו'. קשה דבפרק מי שאמר (נזיר דף י"ז) בעי רבא נזיר והוא בבית הקברות מהו בעי שהייה למלקות או לא. ואמרו שם כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע מעליו מעזיבה כי גמירי שהייה בבית המקדש אבל אבראי לא או דלמא לא שנא תיקו ע"כ. וכפי הנראה לקמן בפרק ששי שכתב רבינו ז"ל נכנס לשם בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע עליו את המעזיבה ונטמא אף על פי ששהא שם אינו לוקה משמע דמפרש לה כדברי הרב בעל כסף משנה ז"ל דמבעיא ליה אי בעינן שהייה או דילמא אפילו דאיכא שהייה אינו חייב דאין ענין שהייה לכאן ולכך פסקה לקולא דאינו לוקה ואם כן הכא נמי הוה ליה למימר דאינו לוקה דדילמא לא ילפינן ממקדש דכי גמיר שהייה דוקא במקדש גמירי ולכך מן הראוי היה לו לומר דאינו לוקה ואף על גב דיש לחלק בין הכא להתם דהכא סוף סוף נכנס בבית הקברות באיסור אף על פי שהיה בשגגה מה שאין כן שם שלא נכנס מדעתו אלא חבירו פרע את המעזיבה בע"כ כדפירשו התוספות ז"ל והכריחו כן מפ"ב דשבועות מכל מקום סוף סוף מהיכא קא ילפת שהייה מהתם ילפת אם כן בעיא אכתי איתא והיה לו לפסוק לקולא, ואולי סובר רבינו ז"ל דהיכא דנכנס באיסור כה"ג ודאי דשהייה מחייבו ולא אמרו בגמרא אי גמירי שהייה הוי במקדש דוקא אלא כשהיה באונס דפרע חבירו בעל כרחו את המעזיבה דהתם אמרינן דוקא במקדש גמירי אף על פי שהוא נגד הסברא כיון שהיה באונס אבל בעלמא אין לחייבו בעבור השהייה אבל הכא דנכנס בשגגה והתרו בו סברא הוא דשהייה מחייבו וזה דוחק:

הלכה כא

וכן אם נזר בבית הקברות לוקה משום בל תאחר וכו'. אע"ג דנראה שהוא לאו שאין בו מעשה כבר כתבו התוס' ז"ל בפ' מי שאמר (נזיר דף י"ז) ד"ה אילימא דאמר לא תינזור וכו' דהוי לאו שיש בו מעשה במה שאינו יוצא משם וכו':

פרק ו

הלכה ב

כיצד נדר נזירות מאה יום וכו'. התוס' ז"ל חולקים על זה דכתבו בפ' ג' מינים גבי מתני' דגלחוהו ליסטים (דף ל"ט בד"ה סתם) וז"ל והילכך בנזירות של ששים יום אם גלחוהו ביום שלשים אינו סותר כלום דאיכא עדיין גידול שער קודם יום תגלחת ע"כ. וקצת קשה לדברי רבינו ז"ל שסובר דאפי' בנזירות מרובה בעינן שיגדל ל' יום ואותם ל' יום אינן עולים לו דבפ' הנזכר דף מ"ד הקשו ויין יסתור שלשים יום ק"ו מתגלחת ומה תגלחת שהותרה מכללה סותרת יין שלא הותר מכללו אינו דין שיסתור ותירצו מידי הוא טעמא אלא משום גידול שער גבי יין הא קאים שערו ע"כ. משמע דטעמא הוי משום גידול שער מאי דסותר וכיון דבנזירות מרובה אע"פ שיגלח באמצע הרי בסוף איכא גידול שער כדכתבו התוס' ז"ל אמאי סותר ואי סותר נילף מינה יין דהשתא ליכא למימר התם טעמא משום גידול שער דבלאו הכי איכא גידול שער. ובאמת דעת התוס' ז"ל מתיישב יותר בפשט השמועה אבל מ"מ מתני' מסייעא לרבינו ז"ל דקאמרה חומר בטומאה מבתגלחת שהטומאה סותרת את הכל וחייבין עליה קרבן ותגלחת אינה סותרת אלא ל' ע"כ. משמע דכי היכי דבטומאה סותרת בין בנזירות מרובה בין בנזירות מועט הכי נמי בתגלחת דאי לא לימא נמי חומר בטומאה שסותרת בין בנזירות מרובה בין במועט משא"כ בתגלחת שאינה סותר אלא מועט ולא מרובה שישאר לו גידול שער כדי שיגלח:

הלכה ה

נטמא ביום שלאחריו וכו' או גלח אחר מלאת וכו'. בפ' ג' מינין (נזיר דף ל"ט) אמרו ואלא הא דתניא נזיר שגלחוהו ליסטים וכו' כגון שגילחוהו אחר מלאת ומני ר' אליעזר היא דאמר כל אחר מלאת שבעה סותר וכו' והתוס' ז"ל פי' בחד פירושא הפך דברי רבינו ז"ל דכי היכי דלר"א ילפינן סתירה דתגלחת מסתירה דטומאה הכי נמי לרבנן ילפינן הא מהא ואם נתגלח אחר מלאת סותר ל' כמו בטומאה אבל פירשו פירוש אחר דלרבנן לא ילפינן תגלחת דטומאה דרבנן אזלי לטעמייהו דאית להו בדף מ"ו תגלחת אינה מעכבת ורבי אליעזר אזיל לטעמיה דאית ליה תגלחת מעכבת ולכך לרבנן כשנתגלח אחר מלאת אינו סותר דתגלחת אינה מעכבת וזה דעת רבינו ז"ל:

הלכה ו

נטמא ביום שנדר וכו' לפיכך אם נטמא משלישי והלאה וכו'. נראה דרבינו ז"ל מפרש מאי דפשיט רבא בגמ' יפלו כתיב כפירושא קמא דרש"י דר"ל ובעינן דלהוו תרי בנפילה

דלא כפירושא בתרא וכפירוש התוס' ז"ל שהם מפרשים יפלו כתיב ומשמע בכל גוונא ולהאי פירושא הוי הגירסא בצריכותא הכי אי כתב רחמנא ימים ולא כתב יפלו הוה אמינא עד דנפקין תרין ועיילין תלתא כתב רחמנא יפלו וכו' אבל גירסת רבינו ז"ל היא כגירסת פירוש קמא דרש"י ז"ל וכמו שפירש הרב בעל כ"מ ז"ל וזה מבואר שם בגמ' דף י"ט ע"ב בפי' רש"י ז"ל והתוס' ז"ל אבל מ"ש הרב בעל כ"מ ז"ל דאי אפשר דפסק כר"א דא"כ לא היה לו לרבינו ז"ל להשמיט ברייתא דתניא נטמא בסוף מאה יכול יהא סותר ת"ל והימים הראשונים יפלו מכלל דאיכא אחרונים וזה אין לו אחרונים וקשה דלדבריו אפי' לפירושא קמא שפירש דרבנן מודו לר"א דנזיר טהור שנטמא א"כ הך ברייתא בנזיר טהור איירי וכרבנן אתיא ואמאי השמיטה. ועוד דלא היה לו להקשות דלמה השמיטה אלא דכתב בהפך שכתב לעיל ואפי' נטמא ביום מלאת ימי נזרו סותר הכל והא ודאי הפך ברייתא זו דליכא אחרונים ומ"מ סותר ולפירושא קמא שפירש סברא הפוכה ממאי דאיתותב עולא ודאי דדוחק גדול הוא. אלא העיקר נ"ל כמ"ש בפירוש המשנה דהלכה כר"א וכי תימא א"כ איך פסק נטמא ביום מלאת בסוף היום סותר את הכל ונראה דהוקשה לרבינו מה שהקשו התוס' דהיכא קאמר ר"א ברישׁ מי שאמר שנטמא יום ל' סותר את הכל ובנטמא יום מאה סותר ל' הא אמר בגמ' דאית ליה דבעינן אחרונים ואי נטמא ביום מאה אינו סותר ותירצו דמאי דאמר בגמ' אינו סותר דהיינו אינו סותר את הכל אבל ל' מיהא סותר והכי ס"ל לתוס' וא"כ מתני' דקאמר נטמא ביום מאה סותר הכל ודאי דלית ליה כר"א דבעינן אחרונים ולכך פסק רבינו ז"ל כסתם משנה ודלא כר"א אבל בראשונים פסק כמותו משום דראה דשקלי וטרו אמוראי אליביה דרב פפא בעי לאביי הלין ימים דקאמרינן דנפק חד כו'. זה נ"ל טעם נכון לדברי רבינו ז"ל מסכים עם פירוש המשנה ומ"ש רבינו אלא משלים עליהם אחר שיביא קרבנו נראה מדברי רבינו ז"ל דאית ליה דמביא קרבן טומאה אבל התוס' כתבו שם בדף ט"ז ולר"א אינו מביא קרבן טומאה אלא מונה ז' ימים ושונה וטובל כו':

הלכה ח

מי שנדר והוא בבית הקברות וכו'. ולוקה על שהייתו שם וכו'. קשה על דברי רבינו דמשמע דאם התרו לו אל תשהא שם כדכתב הרב"י ז"ל לוקה ואמאי דילמא לא גמירי שהייה במלקות דר"ל לפי פירושו דאפי' שהה אינו חייב מלקות דהכי מפרש הוא בגמרא כנראה מהדין שהזכיר בסמוך וכמ"ש הרב בעל כ"מ ז"ל ועוד דא"כ אמאי לא אוקימו בגמרא בכה"ג דאמרו לו למי שנזר בבית הקברות צא משם ושהה וקא מבעיא לן אי מהני שהייה להלקותו או דילמא לא גמירי שהייה אבראי ואפי' שהה שם אינו לוקה וכל שאר

הקושיות שהקשה הרב בעל כ"מ ג"כ קושיות עצומות הן אלא שבהגהתו שהגיה לשון רבינו ז"ל (רצה) ליישב ומ"מ קשה מ"ש:

הלכה י

יצא והזה וטבל כו'. בפ"ג (דף ט"ז:) אמר במשנה מי שנזר והוא בבית הקברות כו' (עיין בכ"מ) והוקשה לבעלי התוס' ז"ל דאיך אפשר דהימים של בית הקברות יעלו לו מן המנין שהוצרכה לומר המשנה שלא יעלו והלא אפי' טהור ונטמא סותר כל הקודמים ואיך אפשר שיעלו לכך פירשו דכולה חדא מילתא היא וה"ק אין עולין לו מן המנין לענין דמונה והולך דאינו מביא קרבן טומאה וכן פירשו עולין מן המנין לענין זה כשנטמא שסותר אותו מנין ומביא קרבן טומאה והם פירשו כן שסוברים דכולה מתני' איירי בטומאה שהנזיר מגלח עליהם דהיא טומאה סותרת מדקאמר ברישא אינו מביא קרבן ובסיפא אמר מביא קרבן ובודאי דהא הוי בטומאה שהנזיר מגלח אבל רבינו מכח קושיא זו שהקשו התוס' פירש דמתני' תרתי קאמר ולצדדין קתני מ"ש אין עולין לו מן המנין הוא בטומאה שאין הנזיר מגלח דאינה סותרת אותה טומאה וה"א דעולה לו מן המנין קמ"ל ומ"ש ואינו מביא קרבן טומאה ה"ק ואם נטמא בטומאה שהנזיר מגלח אינו מביא קרבן טומאה וכ"כ למעלה כסדר פירושו במשנה מי שנדר והוא בבית הקברות אין עולין לו מן המנין ואם נטמא שם בבית הקברות וכו' אינו מגלח ואינו מביא קרבן טומאה וכן בסיפא אותן הימים שמנה עולין לו מן המנין דאיירי בטומאה שאינה סותרת ולכך עולין ואח"כ כתב ואם נטמא שם בטומאות שהנזיר מגלח מביא קרבן והיינו סיפא דמביא קרבן טומאה דמתני' לצדדין קתני. ומעתה אין לתמוה מה שתמה הרב בעל כ"מ דלמה כתב ואם נטמא שם אחר שנכנס באחת מן הטומאות וכו' דהוא נקט כלישנא דמתני' ומתני' בהא הוא דקאמר ומביא קרבן טומאה דבנכנס קא עסיק תנא דמתני' והא דנקט נכנס לרבותא נקטיה כדאמר בגמ' דסד"א כיון דנכנס חזר הדבר כמעיקרו שנזר והוא בבית הקברות וכי היכי דמעיקרא אפי' דנטמא בבית הקברות דטומאה דהנזיר מתגלח אינו סותר ואינו מתגלח ה"נ השתא קמ"ל. וראיתי בפירוש המשנה שכתב רבינו שכשיצא והזה וטבל וחזר לבית הקברות אפי' אותן הימים שהיה בבית הקברות כיון שאינם טומאה שהנזיר מגלח עליהם עולה לו מן המנין אבל כאן כתב דדוקא אותן הימים שמנה עד שחזר לבית הקברות ובודאי דכן עיקר דלקמן כתב בפ"ז דטומאה שאין הנזיר מגלח מ"מ אינו עולה לו מן המנין. והר"א בהשגות כתב אין אותן הימים עולין לו מן המנין פי' כדי שיגלח ויביא קרבן טומאה. נראה שדעתו כדעת התוס' אבל אין דעת רבינו כן שכתב אין אותן הימים עולין ואיירי בטומאה שאין הנזיר מגלח ואיך נאמר דמייתי

קרבן אם אינה טומאה שהנזיר מגלח עליה אלא רבינו ז"ל מפרש כמו שפירשתי ולא ידעתי למה לא פירש כן הר"א גבי ואפי' שהה שם כמה ימים אין עולין לו שכתב רבינו ז"ל לעיל:

הלכה יא

תגלחת הטומאה כיצד היא כו'. משנה בפרק שלשה מינים (נזיר דף מ"ד:) דברי רבי עקיבא אמר לו רבי טרפון מה בין זה למצורע אמר לו זה טהרתו תלוי בימיו ומצורע טהרתו תלויה בתגלחתו ואינו מביא קרבן אלא אם כן היה הערב שמש ופירשו התוספות דה"ק (מה בין) דין זה למצורע דהתם שמעתי ממך שאפילו גלח בשמיני צריך להקריב בתשיעי ואמר לו רבי טרפון דבמצורע הטבילה צריכה שתהיה אחר התגלחת וכיון שגלח בשמיני אפילו שטבל בשביעי צריך לטבול פעם אחרת בשמיני וצריך שיעריב שמשו כדי להביא קרבן אבל נזיר הטבילה היא קודם הגילוח והוא טבל בשביעי וגלחוהו בשמיני והרי העריב שמשו ויכול להביא קרבן. ורש"י פירש בענין אחר ולדבריו המצורע אין טעון הערב שמש ואם גלח בשמיני מביא קרבנותיו בשמיני עצמו ורבינו בפרק חמישי מהלכות מחוסרי כפרה כתב דמצורע טעון הערב שמש ואם גלח בשמיני יביא קרבן בתשיעי נראה דמפרש כפירוש התוספות ז"ל:

הלכה יג

אינו מתחיל למנות עד שמביא חטאתו כו'. כרבנן בפרק שלישי (דף י"ט) ורבי ישמעאל פליג התם ואמר דאשם וחטאת מעכב ואמר שם בגמרא מאן תנא להא דת"ר אשה שנדרה בנזיר ונטמאה ואח"כ הפר לה בעלה מביאה חטאת העוף ואינה מביאה עולת העוף אמר רב חסדא רבי ישמעאל ופירש"י ז"ל בפירושו קמא דאי לרבנן לא איצטריכא ליה למיתני דהא אמרינן עולת העוף לא מעכבא. ולפ"ז קשה על רבינו ז"ל דפסק כרבנן איך לקמן בפ"ט כתב האשה שנדרה בנזיר ואח"כ הפר לה בעלה וכו' הרי זו מביאה קרבן טומאה ומדכתב סתמא משמע דעולה נמי מייתי. ואפשר דמפרש כפירוש בתרא דרש"י ז"ל שפירש דאי רבנן משום דורון בעלמא קא מייתי ליה ולא משום נזירות הכא נמי מייתי ע"כ, ולכך פסק התם דמביא עולה כיון דהוא דורון בעלמא א"נ אפילו מפרש כפירוש קמא הא אמרינן התם דאי בעל מיגז גייז אפילו עולת העוף נמי מייתי ואע"ג דבפ"ג מהלכות נדרים משמע דרבינו פסק כמ"ד מיעקר עקר שכן כתב שאין האב והבעל מתיר כו' מ"מ ע"כ כמ"ד מיגז גייז פסק וכמ"ש שם הרב בעל כ"מ ז"ל דאיך אפשר לומר דפסק כמ"ד מיעקר עקר כנגד פשיטותא דגמ' ולומר דמפרש דמר זוטרא כדכתבו התוס' ז"ל אע"פ שדחו זה הפירוש מ"מ אי אפשר לומר כן דהוא ז"ל כתב בפי"ב דהיכא דנדרה

ועברה על נדרה ואח"כ הפר לה בעלה לוקה ומבואר בסוגיא בפ"ד דנזיר דאי מיעקר עקר אינו לוקה אלא ודאי דפסק מיגז גייז וכבר יישב דבריו הרב בעל כ"מ ז"ל שם בפי"ג:

הלכה יד

כשמגלח הנזיר וכו'. בפ' ג' מינין (נזיר דף מ"ה ע"ב) וגבי נזיר טהור פסק לקמן בפי"ח כר' יהודה ותמה הרבי"י ז"ל למה הניח סברת חכמים והיא סתם משנה, וי"ל מפני שאמרו בסוף תמורה כאן בנזיר טמא משמע דטהור בכל גוונא משליך על האש דאל"כ לוקי תרוייהו בנזיר טהור ולימא כאן שגילח במדינה כאן שגילח במקדש וכרבנן ואע"פ שאין זה כ"כ הכרח מ"מ טעם קצת הוי לפסק רבינו ז"ל:

הלכה טו

נזיר שנטמא טומאות הרבה כו'. הרב בעל כ"מ ז"ל תמה בכאן תמיהא גדולה ואיני יורד לסוף דעתו במה שתירץ הקושיא דמה הוא טעמא דאמרינן בגמרא בפ"ג דנזיר דמתני' דקאמרה נזיר שנטמא טומאות הרבה אינו מביא אלא קרבן אחד דלא אתיא כרבי מההוא טעמא גופיה לא אתי כרבנן דאי נטמא קודם שהביא החטאת בשמיני אכתי לא חיילא עליה נזירות טהרה וחדא טומאה הוי והיכי קאמר טומאות הרבה ואי נטמא אחר שהביא החטאת הרי כבר הביא קרבן טהרה ובודאי דאם נטמא צריך קרבן אחר וכה"ג אמרינן לרבי הא בהא תליא אי אמרינן לילה מחוסר זמן אימתי מיחזי לקרבן לצפרא נזירות נמי לא חיילא עד צפרא ואי אמרת לילה אינו מחוסר זמן נזירות טהרה חיילא מאורתא וה"נ אמרינן לרבנן כדכתיבנא ואי אפשר דמתני' אתיא אלא כר' יוסי דאמר דחיילא נזירות טהרה בשביעי אע"פ שלא הביא קרבן כפרה דלא תליא נזירות טהרה בקרבן ובריית דקאמרה דנזיר דנטמא בשביעי דאינו עולה לו מן המנין ודאי סברא דנזירות טהרה לא חיילא עד שמיני וא"כ רבינו דפסק כההיא ברייתא דנזירות טהרה לא חיילא עד שמיני לא מתוקמא הך מתני' דטומאות הרבה כרבנן בשום צד. ונ"ל לתרץ דמ"מ אע"ג דנזירות טהרה לא חיילא עד שמיני קרי ליה רבינו טומאות הרבה כיון דהוא אחר הטבילה של שביעי קרי ליה טומאה מוחלקת אע"פ שלענין הדין חדא טומאה היא. וכ"ת א"כ נימא דמתני' אתיא כרבי ונטמא בז' וקרי טומאות הרבה מפני שנטמא אחר הטבילה ודמי לטומאות הרבה ואמאי אוקמוה בגמרא דלא כרבי. וי"ל דבפ"ב דכריתות (דף ט') קאמרה מתני' חמשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה ומני הא דנזיר שנטמא טומאות הרבה וא"כ ע"כ צ"ל דמתני' לא מני אלא טומאות מחולקות דומיא דאידך דקרי עבירות הרבה שהם דברים מוחלקים:

הלכה טז

נזיר שגלח תגלחת טהרה כו'. בפ' בתרא דנזיר (דף ס"ג) אמר במשנה נזיר שגלח כו' אם עד שלא גלח בין כך ובין כך סותר וכו' (עיין בכ"מ) ופירשו התוס' דירד לטבול דרישא אייריי בנטמא טומאת שרץ וקאמר דכיון דלא נטמא בטומאת מת היכא דנמצא המת צף דהיא טומאה ידועה אבל כשהוא משוקע בקרקע המערה שהיא טומאת התהום טהור כיון דהוא לא הוחזק בטומאת מת אלא בטומאת שרץ ואין הפרש בין ירד לטבול לירד להקר אלא דרישא נקט ירד לטבול לרבות דאע"ג דירד לטבול ודקדק ועיין היטב שלא תהא טומאה סביבו מ"מ טמא ובסיפא נקט ירד להקר דאע"ג דלא דייק כ"כ טהור ואח"כ אמר שאם היה טמא בטומאת מת וירד ליטהר מטומאת מת אז ודאי אפי' בטומאת התהום חזקתו טמא משום דכיון דהוא היה טמא בטומאת מת לא הותרה טומאת התהום אצלו שהיא טומאת מת ג"כ משא"כ בטמא טומאת שרץ. אבל רש"י פירש דכולה מתני' בנטמא בטומאת מת אייריי ורישא דירד לטבול הוי בנטמא בטומאת מת וה"ה ירד להקר כיון שהיא טומאה ידועה שהמת צף טמא אבל כשנמצא משוקע דהיא טומאת התהום אז יש לחלק בין ירד להקר לירד ליטהר מטומאת מת והיינו דקאמר מתני' ירד להקר טהור ליטהר מטומאת מת טמא דכיון שירד לטבול והיה בחזקת טמא טמא וא"ש טפי לפירש"י מאי דקאמר שחזקת טמא טמא וחזקת טהור טהור ורבינו תפס כדפירש"י כדמשמע מדבריו בסמוך שכתב נזיר שנטמא במת וירד וטבל וכו' משמע דכולה מתני' במת מוקי לה:

ואח"כ נודע שטמא היה בימי נזרו כו'. כתב כן משום דרמי בר חמא בעי התם נטמא בתוך מלאת ונודע לו אח"כ ולכך קאמר דאייריי אפי' שנטמא בתוך מלאת כדאיפשיטא התם מפשטא דמתני':

הלכה יז

ואם עד שלא נזרק עליו אחד מן הדמים כו'. ודאי דרבינו נקט זריקת דמים משום דפסק כרבנן דתגלחת לא מעכבא והוי זריקת הדם לרבנן כתגלחת לר"א והא דאמר רב אשי בפ' כיצד צולין (דף פ"ח:) דטומאת התהום אפי' קודם זריקה מרצה כבר הקשו התוס' בפ' בתרא דנזיר דרב אשי לא אתי לא כרבנן ולא כר"א דלר"א תגלחת מעכבא ולרבנן זריקה מעכבא ולרב אשי לא מעכבא אפי' זריקה ותירצו דלא קאמר כן רב אשי אלא דוקא בפסח דליכא תגלחת אבל לא בנזיר וזה דעת רבינו ז"ל שתלה הדבר כאן בזריקת דמים ובהל' קרבן פסח פ"ו כתב מי שעבר בדרך ומצא מת מושכב לרחבה של דרך כו' ה"ז טהור לפסח ושוחט ואוכל פסחו כו' הרי כתב שם דאפי' קודם זריקה מרצה וכיוצא

בזה כתב בפ"ד מה' ביאת מקדש אלא ששם כתב שמרצה בדיעבד ובפסח כתב ששוחט אפי' לכתחלה וכבר דקדק זה הרב כ"מ שם ונמצאו דברי רבינו על נכון. אבל מה שפירש הרב כ"מ לתרץ קושיא זו דמאי דקאמר רב אשי בפ' כיצד צולין קודם זריקה הוא אחר שנזרק אחד מהדמים וקרי קודם זריקה קודם זריקת שאר הדמים, ל"נ דדומיא דפסח הוי דהתם הוי ע"כ קודם זריקה כלל ואפ"ה קאמר רבינו ז"ל דשוחט ואוכל פסחו וכן בהל' ביאת מקדש גבי קרבנות א"כ קודם זריקה דגבי נזיר הוי קודם זריקה כלל. (ולע"ד) [ועוד] דוחק הוא לפרש דקודם זריקה דאמר בלישנא קמא הוי קודם כל זריקה וקודם זריקה הנאמר בלישנא בתרא הוי אחר זריקת אחד מהדמים:

הלכה יח

ולא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד אבל הרוג לא וכו'. הר"א בהשגות פליג על רבינו וסובר דמ"ש בגמרא בברייתא לא אמרו אלא למת בלבד אתא למעוטי טומאה לעושה פסח היכא דהוי טומאת התהום. ויש סיוע לפירוש רבינו ז"ל מ"ש בגמ' בפ"ב (דף ט"ו) תהום דזיבה התירו ואי איתא דפירושא דהך ברייתא הוי למעוטי זיבה היכי קאמר התם תהום דזיבה התירו. והר"א סובר דהכי קאמר לעולם אימא לך טומאה דאורייתא והאי תנא פליג אתנא דברייתא אחר וסובר דתהום דזיבה התירו ולרבינו ז"ל אתי שפיר טפי:

הלכה יט

נמצא מושקע בקרקעות מערה וכו'. התוס' ז"ל כתבו בפ' בתרא דנזיר וז"ל ירד לטבול במערה בשביל טומאת שרץ ונמצא כזית מן המת צף על פני המערה ספק אם היה כזית מן המת בתוך המערה בשעה שטבל והאהיל או שמא לא היה שם בשעה שטבל טמא דספק טומאה ברשות הרבים ספקו טמא ואם נודע לו אפי' אחר שגילח טמא ולא אמרינן אף כי היה כזית מן המת תוך המערה בשעה שטבל יהיה טהור משום טומאת תהום דכיון דאין שום דבר מכסה עליה הוה ליה כטומאה ידועה ע"כ. נראה בהדיא מדברי התוס' דבטומאת התהום אע"פ שהאהיל עליה אינו טמא אבל אין נראה כן מדברי רבינו בפ"י מהל' קרבן פסח שכתב גבי עבר בדרך ומצא מת מושכב לרחבה של דרך כו' הרי זה עושה פסחו בד"א כשהיה מהלך ברגליו שהרי אפשר שלא יגע אבל אם היה רוכב או טעון משא הרי זה טמא אע"פ שהיא טומאת התהום לפי שא"א שלא יגע ולא יאהיל ע"כ. משמע דאית ליה בפסח דכשהאהיל ודאי בטומאת התהום טמא ומפרש הך בד"א דקתני בברייתא דקאי אפסח ולא אתהומא כדפירש"י והתוס' וא"כ כיון דאית ליה דהיכא שהאהיל ודאי בטומאת התהום טמא היכא שהמת משוקע בקרקע המערה היכא שירד

להקר למה לן שנדע שנגע הרי ודאי האהיל במערה וכדכתבו התוס' דהא ודאי מי שנכנס למערה שקבר בתוכה הוא טמא שנכנס לאהל המת וכדכתב רבינו בפ"ו מהל' טומאת מת גבי מערה שהקבר בתוכה וחצר לפני המערה כו' ואין לחלק בין נזיר לפסח ולומר דדוקא בפסח טמא בהאהיל ולא בנזיר דהא בגמ' שוינהו אהדדי. וע"ק במ"ש נמצא המת צף על פני המערה כו' שחזקתו שנגע ולמה לי שנגע נימא דעל הספק האהילה המערה. ואולי י"ל דרבינו איירי הכא במערה פתוחה מלמעלה כנגד טומאת התהום ואינו מאהיל עליה ודוחק:

פרק ז

הלכה ב

על הנפל ואפילו לא נתקשרו איבריו בגידין כו'. כר"י דמוקי מתני' דפרק כה"ג ונזיר (דף מ"ט:) דאמרה הנזיר מגלח על המת דהיינו נפל שלא נתקשרו איבריו ואע"ג דרבא אוקמה ברוב בניינו ורוב מניינו ופסקה רבינו בסמוך מ"מ סובר רבינו ז"ל דלענין דינא לא פליגי ר"י ורבא:

ועל העצמות שהם רוב בניינו של מת ואע"פ שאין בהם רובע כו'. כאוקימתא דרבא ומינה דחצי קב עצמות הוי אפי' שאינו מרוב מניינו ורוב בניינו וכמ"ש רבינו וכן פירשו שם התוס' במילתיה דרבא אע"ג דבמתני' פירש והכריח דחצי קב עצמות הוי מרוב מניינו ורוב בניינו אפשר דכתבו לר"י דס"ל דאפשר דפליגי עליה דרבא וכיון דאמרינן דבנזיר רוב מניינו ורוב בניינו אע"פ שאין בהן רובע מגלח משמע דודאי מטמא בעלמא דאי לא בנזיר אמאי מגלח וא"כ שמענו דרוב דמטמא בעלמא הוי אפי' שאינו מרוב בניינו ורוב מניינו דאי רוב בניינו בלא רובע נמי וסתם מתני' דקאמרה לקמן דעל רובע עצמות אין הנזיר מגלח משמע דגילוח ליכא הא טומאה איכא הוי ברובע עצמות אע"פ שאינו מרוב מניינו דאי מרוב מניינו אפי' הנזיר מגלח בלא רובע וזה טעם לרבינו ז"ל שפסק בהל' טומאת מת פ"ב דעל רובע הקב מטמא טומאת מת אע"ג דליכא רוב מניין ורוב בנין ותמה שם הרב כ"מ ז"ל איך פסק דלא כמתני' סתמא דאהלות דקאמרה דבעינן רובע מרוב בנין וכן ב"ה בפ"ק דעדיות ועם זה שכתבנו אתי שפיר שפסק כסתם משנה דהכא דקאמרה על רובע עצמות שאין הנזיר מגלח משמע דטומאה איכא ואם יקשה עדיין לך אמאי שבקיה לדעדיות ולדאהלות דהוי תרתי ופסק כי הכא י"ל דבגמ' בפ' כה"ג ונזיר אמר ר' אליעזר זקנים הראשונים מקצתם היו אומרים כו' ב"ד אחריהם אמרו חצי קב עצמות וחצי לוג דם לכל רובע עצמות ורביעית דם לתרומות וקדשים אבל לא לנזיר

ועושה פסח ואמרו שם מפי שמועה אמרו מפי זכריה ומלאכי והוי עיקר והתם איירי ברובע שאינו מרובע בנין דאי רובע בנין אפי' בנזיר מהני אע"פ שאינו רובע:
על השדרה וכו' ועל הגולגולת וכו'. עיין בפ"ב מהל' טומאת מת כי שם תירץ הרב בעל כ"מ ז"ל בשם הר"י קורקוס ז"ל למה פסק רבינו ז"ל דהוי או שדרה או גולגולת כיון דהוי בעיא דלא איפשיטא:
איזהו נצל זה בשר המת וכו'. שם בגמ' (דף נ') אמרינן שקרש וכתבו רבינו ז"ל בפ"ב מהל' טומאת מת ואפשר דסמך כאן על מה שביאר שם:

הלכה ג

ולא אמרו רקב אלא למת בלבד להוציא הרוג וכו'. בפרק המפלת (נדה דף כ"ז) וזה סיוע לפירוש רבינו ז"ל שפירש לעיל גבי מה שאמר ולא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד דהוי למעוטי הרוג דומיא דפירושא דהכא אבל אם נטמא בגוש ארץ העכו"ם וה"ה באוירה וכדפסק רבינו ז"ל בריש פרק י"א מהל' טומאת מת דארץ העכו"ם מטמא אוירה אלא רבותא נקט דאפי' נטמא בגושה דהוי טומאה חמורה מאוירה כדכתב שם אינו מגלח אי נמי שהוא לא דבר אלא בדברים דמזה בשלישי ובשביעי ובאוירה אינו מזה בשלישי ובשביעי כדאמרו בגמרא שם בפרק כה"ג ונזיר. וא"ת כיון דגזרו על אוירה למה כתב שם רבינו ז"ל בפי"א הנכנס לארץ העכו"ם בשידה תיבה ומגדל הפורחים באויר טמא שאהל זרוק אינו אהל הא בלאו האי טעמא דאהל זרוק כיון דגזרו על אוירה טמא כדאמר שם בגמ' בפ' כהן גדול ונזיר דרבי מטמא גבי נכנס בשידה תיבה ומגדל משום האויר הנכנס דרך פתחים אע"ג דאהל זרוק שמיה אהל דהכי הוה ס"ד דמ"ד התם לימא כתנאי מאי לאו רבי סבר משום אוירה כו' ואפי' תאמר דרבינו נתן טעם זה להוסיף עליו טומאה דגושה דהוי טומאה חמורה עדיין קשה לך בסוריא דעפרה טמא אמאי כתב רבינו דיכול ליכנס בה בשידה תיבה ומגדל הא כיון דאהל זרוק לא שמיה אהל ולא הויא הפסק הוי כמהלך ממש על גבי קרקע דאמר שם לא דכ"ע משום גושה מר סבר אהל זרוק שמיה אהל ומר סבר לא שמיה אהל דהיינו רבי דמטמא. ואולי י"ל דגירסת רבינו ז"ל הוי לא דכ"ע משום אוירה והכא איירי במגדל שהוא סתום לגמרי למעלה שאינו נכנס אויר ומעיקרא היה סבור דכ"ע אהל זרוק לא שמיה אהל ולכך רבי דמטמא כאילו הולך באויר ועל אוירה גזרו ור' יוסי דמטהר משום דעל אוירה לא גזרו ואע"ג דאהל זרוק לא שמיה אהל לא חשבינן ליה כהולך בקרקע אלא כהולך באויר. ותירצו דכ"ע משום אוירה וטעמא דרבי דמטמא משום דאהל זרוק לא שמיה אהל והוי כהולך באויר ור' יוסי סבר שמיה אהל והפסיק בינו לאויר והשתא א"ש דפריך בגמרא דאיך ר' יוסי מצי

סבר דאהל זרוק שמיה אהל והתניא וכו' דמשמע דמעיקרא היה סבור דר' יוסי סבור דאהל זרוק לא שמיה אהל כדכתיבנא. וא"ש מה שנתן שם רבינו ז"ל הטעם דאהל זרוק לא שמיה אהל כלומר דאי לאו הכי כיון שהוא סתום הוא מפסיק בינו לאויר אבל כיון דאינו אהל הוי כהולך באויר ועל אוירה גזרו:

הלכה ד

או שגזזו שערו וצפרניו וכו'. בגמרא (דף נ"א) בעי שער העומד ליגזז אי כגזוז דמי או לא וכתבו רבינו ז"ל בסוף פרק שלישי מהלכות טומאת מת וכאן סמך על מה שכתב שם. תו איכא בעיא בגמרא גבי רקב הבא מן העקב מהו. ועוד שאלו שם זרע במעי אשה מהו כלומר אי הוי גלגלין או לא ועוד שאלו (שם ע"ב) פירשה מהו ועוד שאלו עורו מהו כיחו וניעו מהו וכולהו סליקו בתיקו ולא ידעתי למה לא הזכירם רבינו ז"ל שהם ספק טומאה כמ"ש בשאר הבעיות. ואפשר דסבירא לי' דכל הני בעיי ליתנהו ובודאי דהוי רקב מדאמר ליה רב שמואל בר אחא לרב פפא ואי סלקא דעתך כל הני דקאמר הוי גלגלין רקב דמטמא היכי משכחת לה ואף על גב דשני ליה רב פפא שנויא דחיקא הוא ולכך לפי האמת לא הוי כל הני גלגלין ולכך לא הזכירם רבינו ז"ל. גם שם אמרו שרקב צריך שיבא מן הבשר והגידין ועצמות ולא הזכירו רבינו ז"ל ולא ידעתי לתת טעם לזה:

הלכה ח

נגע באהל המת או בכלים הנוגעים וכו'. בגמרא (דף נ"ה) אמרו ה"נ מסתברא מדקתני וכלים הנוגעים במת הני כלים בני הזאה נינהו והקשו שם בתוס' ולישני דהני כלים דהם כלי מתכות דאדם הנוגע בהם טמא טומאת שבעה ותירצו שם דע"כ לא מתוקמא בכלי מתכות דא"כ הנזיר מגלח דחרב הרי הוא כחלל אלא ודאי בשאר כלים איירי אבל רבינו ז"ל כתב בפ"ה מהל' טומאת מת דה"ה לשאר כלים דמיטמאים טומאת ז' ואיכא בהו הזאה ולכך הוקשה לו א"כ היכי קאמר בגמ' בני הזאה נינהו ולכך הוצרך לחלק בין נזיר לשאר וזה שכתב ויראה לי וכו' הר"א ז"ל השיגו שם וסובר דלא נאמר אלא בכלי מתכות דוקא או אפי' בשאר כלים בחבורין להר"א ז"ל יש לתרץ הקושיא שהקשו התוס' ז"ל כמו שתירצו הם דאי אפשר דבמתני' מיירי בכלי מתכות או בחיבורין דא"כ אמאי אין הנזיר מגלח אלא איירי בשאר כלים ושלא בחיבורין ולהכי הקשו בגמ' הזאה מי איכא כיון דאיירי בשאר כלים ושלא בחיבורין אבל לעולם דאין חילוק בין נזיר לעלמא זו היא כוונת הר"א ז"ל ונסתלקה קושיא שהקשה הרב בעל כ"מ ז"ל וכבר נתבאר בזה ג"כ דעת רבינו ז"ל:

הלכה יג

שזה קדושתו קדושת שעה כו'. התוס' ז"ל כתבו במשנה נזיר קדושתו קדושת שעה אפי' אמר נזיר עולם מ"מ סתם נזירות שלשים יום. אבל מדברי רבינו ז"ל נראה באופן אחר דכיון דכהן קדושתו מיום שנולד ועוד שאין לו היתר מקרי קדושת עולם אבל נזיר דיש לו שאלה ועוד שנזר בחייו אחרי שנולד לא מקרי קדושת עולם. ואפשר לומר דכיון רבינו ז"ל לפירוש התוס' ז"ל וה"ק ואפי' נזיר עולם יש לו דין זה מפני דסתם נזירות שלשים יום. והראשון נכון בלשון רבינו ז"ל:

פרק ח

הלכה ב

ואח"כ שלמים ואח"כ מגלח. במשנה פ' ג' מינים (נזיר דף מ"ה) אמרו תגלחת הטהרה כיצד היה מביא שלש בהמות חטאת עולה ושלמים ושוחט את השלמים (ואחר כך) מגלח עליהם דברי רבי יהודה ר"א אומר וכו' והרב בעל כסף משנה ז"ל הקשה דרבינו ז"ל פסק דלא כמאן והרחיב דעתו בתירוץ הקושיא הזאת. ונ"ל דרבינו ז"ל פסק כר' יהודה משום דבברייתא אמרו וגלח הנזיר פתח אהל מועד וכו' בשלמים הכתוב מדבר והיינו כר' יהודה והוא מפרש דמתני' הכי קאמר מביא שלש בהמות וזה סדרן חטאת תחילה ואחר כך עולה ואחר כך שלמים ואחר שישחוט את השלמים יגלח כלומר אחר ששחט כולם. וכ"ת אם כן למה אמרו שוחט את השלמים לימא ואחר כך יגלח וי"ל דמתני' אשמעינן מאי דאמרינן בברייתא דגילוח אחר שלמים קאמר קרא דהכי דייק קרא וגלח הנזיר פתח אהל מועד כו' ר"א אומר הגילוח לא יהיה אחר השלמים אלא אחר חטאת לבד וטעמא מפני שהחטאת יש לו מעלה שהוא קודם בכל מקום וכיון שיש לו מעלה זו ראוי שיגלח עליו ולפי פירוש זה של רבינו ניחא מה שהקשו התוספות ז"ל דכיון דרבי יהודה סובר דהשלמים שוחט תחילה למה הקדים חטאת לעולה ושלמים והזכיר בלשונו חטאת תחילה ואחר כך עולה ואחר כך שלמים לפירוש רבינו ז"ל כן הוא דחטאת הוי תחילה ואחר כך עולה ואחר כך שלמים. כך נ"ל פירוש דברי רבינו ז"ל:

הלכה ג

ובין שגלח במדינה ובין שגלח במקדש כו'. הרב בעל כ"מ ז"ל תמה למה פסק כחכמים ולעיל נתתי קצת טעם בדבר ועוד יש טעם נכון דבענין תגלחת הטומאה הוו רבנן ור' יהודה כנגד ר"מ דסבר דאינו מגלח כלל במדינה ולא במקדש ופסק כוותיהו ובתגלחת

טהרה הוי ר"מ ור"י כנגד רבנן דסברי דמגלח ופסק כוותייהו נגד חכמים וכה"ג מצינו שכתב ה"ה ז"ל במ"ש בהלכות אישות:

הלכה ד

הנזיר או הנזירה כו'. אולי דכתב כן לאפוקי מדרשא דאמר בגמרא הנזירה אינה מגלחת שמא יתגרו בה פרחי כהונה. ורבינו ז"ל פסק כחכמים דלא כוותיה:

ואחר כך הותר הנזיר. קשה דהא אלו הם דברי ר' אליעזר במשנה דאמרה התם (דף מ"ה:) ואחר כך הותר נזיר לשתות יין ולהטמא למתים ורבי שמעון פליג עליה דאמר כיון דנזרק עליו וכו' ורבינו ז"ל דפסק כרבי שמעון לקמן בסמוך איך כתב כאן כר' אליעזר. וי"ל דרבינו ז"ל סמך על מ"ש לקמן. ומה שאמר ואח"כ הותר ר"ל מצוה מן המובחר קאמר דעשה מצוה כתקנה:

הלכה ה

נזיר ממורט אינו צריך להעביר תער וכו'. איכא לאתמוהי טובא דנראה דרבינו ז"ל פסק כב"ש ושביק ב"ה ומה שתירץ הרב כ"מ ז"ל דס"ל דלב"ה אינו צריך להעביר תער אלא אגב דנקט ב"ש אינו צריך נקט איהו צריך, אמת הוא זה. אך קשיא דבגמ' (דף מ"ו:) אמרינן דב"ש דקאמר אינו צריך להעביר תער ור' אלעזר דאמר אין לו בהן יד ורגל אין לו טהרה עולמית אמרו דבר אחד ורבינו ז"ל בפ"ה מה' מחוסרי כפרה פסק כר"א דאין לו טהרה עולמית ולמה פסק כאן כב"ה לפי פירושו של הרב בעל כ"מ ז"ל דלכאורה נראה דברים סותרים. ויש לתרץ לכל זה עם קושיא אחרת שנעורר בפשטא דשמעתא דמאי בעי גמרא כשאמר ר' פדת ב"ש ור"א אמרו דבר אחד מאי ר"א נימא דר' פדת אמר דאית ליה לר"א תגלחת מעכבא כדמשמע פשט דבריו דאמר אחר המעשים כולם דמשמע דאפילו תגלחת מעכבא ומש"ה אמר ר' פדת דאמרו דבר אחד. ונראה לתרץ דתרי מחלוקות איכא בהאי עניינא חלוקים זה מזה. הא' היא אי תגלחת מעכבא או לא. הב' אי תגלחת של העברת תער של נזיר ממורט מקרי תגלחת או לא דאפי' נאמר דתגלחת מעכבא אפשר דהעברת תער מיקרי תגלחת וכן כתבו התוס' ז"ל שם דלב"ה דאמרו דצריך להעביר תער אפילו לר"א דאמר דתגלחת מעכבא אתי שפיר דמקרי תגלחת וכן נמי אפי' נאמר דלא מקרי תגלחת העברת תער אפשר לומר דתגלחת מעכבא ולאו הא בהא תליא ולכן שאלו בגמ' דלא מצינו לר"א שאמר בדבריו (אלו) במאי דאמר אחר כל המעשים אלא דתגלחת מעכבא לבד אבל ב"ש אמרי תרתי אמרי דתגלחת לא מעכבא ואמרי נמי דהעברת תער לא מקרי תגלחת א"כ היכן מצינו לר"א שיאמר דהעברת תער לא מקרי תגלחת לזה תירץ דמצינו לו כן גבי בהן יד דתפס קרא כפשוטו וא"כ הכא נמי תפס קרא כפשטיה ודאי דלא

מיקרי גילוח אלא היכא דאיכא שער ומש"ה אמר ר' פדת דאית ליה לר"א נמי דהעברת תער לא מקרי תגלחת והשתא כיון דהם שני עניינים חלוקים רבינו ז"ל פסק בההיא דבהן יד כר"א ומינה שמעינן דהעברת תער על נזיר ממורט לא מקרי תגלחת דהא ודאי הא בהא תליא דבהכי תלי ליה בגמרא אבל מ"מ בתגלחת פסק כרבנן דתגלחת לא מעכבא משום ג"ש דאחר אחר דאע"ג דבהן יד ורגל מעכבא התם ליכא ג"ש דאחר אחר כי היכי דאיכא הכא ולכך פסק כאן דנזיר אינו צריך להעביר תער משום דהעברת תער לא מיקרי תגלחת דבהא פלוגתא קי"ל כב"ש דאתי כר"א דבהן יד דקי"ל כוותיה וכיון שכן העברת תער הוי כמאן דליתיה וכיון דקי"ל דתגלחת אינה מעכבת אינו צריך להעביר תער ואע"פ שלא גילח אין בכך כלום דלא קי"ל כב"ש בהא דאמר תגלחת מעכבא דאתי דלא כרבנן דאית להו דתגלחת מעכבא וקי"ל כוותיה. זה נ"ל נכון בדעת רבינו ז"ל:

ואם הביא קרבנותיו וכו'. הרב בעל כ"מ ז"ל תמה דאיך פסק כנגד סתם משנה דס"פ שלשה מינים (נזיר דף מ"ה:) דקאמרה ואח"כ הותר הנזיר לשתות ביין ולהטמא למתים וכו'. ואני אומר דאין זו סתם משנה דהרי אח"כ הוי מחלוקת שאמר במשנה שלאחריה מי שנזרק עליו אחד מהדמים ונטמא ר' אליעזר אומר סותר הכל וחכ"א יביא שאר קרבנותיו ויטהר וכו' ורבנן אזלי לטעמייהו כדכתבו שם התוס' ז"ל דאית להו דכיון דנזרק אחד מהדמים נשלם הנזירות ולכך אינו סותר ודלא כר"א והביאו ראיה ממרים התרמודית וקי"ל מעשה רב וא"כ טעם נכון יש לו לרבינו ז"ל לפסוק כן:

הלכה ו

ונזיר שגלח בלא תער וכו' לא עשה ולא כלום ולא קיים מצות גילוח וכו'. כאן כתב רבינו ז"ל לא עשה ולא כלום ולקמן גבי נשרה אחת וגלח אחת לא כתב אלא אין כאן מצות גילוח ולא כתב ולא עשה ולא כלום דשם אמרו בגמ' שער אין כאן מצות גילוח אין כאן וכתב רש"י ז"ל ומיהו בדיעבד שפיר דמי ומפני כן כתב שם אין כאן מצות גילוח אבל הכא כתב ולא עשה ולא כלום דהרי זה כאילו לא גילח כלל:

הלכה ט

גלח על העולה ועל השלמים שלא נשחטו לשמן וכו'. אע"ג דלעיל כתב גלח על השלמים ונמצא פסול הודיענו כאן דאפי' דאינו פסול אלא שלא עלו לבעלים לשם חובו דפליג ר"ש במתני' וקאמר דכיון דהוי כשלמי נדבה אם גלח עליהן יצא לא קי"ל כר"ש אלא דלא הוי גילוח כרבא וזו אף זו קאמר רבינו:

הלכה י

גלח על שלשתן ונמצא אחד מהם כשר וכו'. משמע מכאן דחטאת ועולה ושלמים שוים דכיון דנזרק דם אחד מהם הותר הנזיר וכן אם גלח על אחד משלשתן אע"פ שהשאר פסולין הוי גלוח וא"כ אין מעלה לחטאת על השאר וכן נראה מדברי רבינו סוף פי"ד מה' מעשה הקרבנות שכתב שם רבינו חוץ מחטאת נזיר הואיל ואינה מעכבתו מלשתות יין שמא יאחר אותה לפיכך ממשכנין אותה כלומר דכיון דנזרק אחד מהדמים הותר הנזיר וכיון שנזרק דם עולה או שלמים לא איכפת ליה בחטאת כלל. וקשה קצת מ"ש רבינו בפ"ח מה' מעשה הקרבנות וכן נזיר ששחט חטאתו בחוץ בתוך ימי נזירות פטור הקריב עולתו או שלמיו בחוץ חייב שחטאת היא המעכבתו והיא עיקר הנזירות דמאי עיכובא איכא בחטאת גבי נזיר מעולה או שלמים דלכאורה משמע דכולן שוין כדכתיבנא אם לא נאמר שמ"מ עיקר הכפרה בחטאת הויא:

הלכה יב

לא לחם ולא מתנות ולא זרוע. בגמ' (דף כ"ד) לא אמרו אלא לא לחם ולא זרוע אבל הא דכתב רבינו מתנות אם כוונתו חזה ושוק דאיכא ג"כ באיל נזיר עם הזרוע כדכתב רבינו ז"ל בפרק ט' מהלכות מעשה הקרבנות וקאמר דהכא ליתנהו קשה דאמאי הא אמרינן בגמ' דהוי שלמי נדבה ובשלמי נדבה מתנות חזה ושוק איכא כדכתב שם רבינו ז"ל. ואם נאמר דמתנות הוי הזאות דהיינו שתי מתנות שהם ד' כ"ש דאי אפשר לומר כן דבשלמי נדבה ודאי דצריך הזאות כדינם ולא ידעתי לרבינו ז"ל מוצא דין זה:

הלכה טו

האיש שנדר בנזיר וכו'. פרק ד' דנזיר אמרו במשנה (דף ל') האיש מגלח על נזירות אביו ואין האשה מגלחת (על נזירות אביה) כיצד מי שהיה הוא ואביו נזירים והפריש אביו מעות לנזירותו ומת רבי יוסי אומר הרי אלו יפלו לנדבה ואיזהו שמגלח על נזירות אביו הרי שהיה אביו נזיר והיו לו מעות סתומים ומת ואמר הריני נזיר על מנת שאגלח על מעות אבא זהו שמגלח על נזירות אביו, זו היא גירסת התוספות ז"ל במתני' ובכהאי גוונא גרסינן בברייתא בגמרא והיא גרסת רבינו ז"ל ומפרש ז"ל כפירוש התוספות דכי פשטינן בגמרין פשטינן דארישא פליג ומה שאמרו זהו שמגלח על נזירות אביו ר"ל דעל זה ג"כ הוא מגלח על נזירותו ודלא כפירוש רש"י דעל זה מגלח ולמעוטי דינא דרישא אבל התוספות ז"ל אין דעתם כן אלא זהו שמגלח ר"ל אף זה מגלח וזהו פירוש רבינו ז"ל, והרב בכ"מ הביא גירסת רש"י ז"ל במשנה וגירסת התוספות ז"ל בגמרא:

הלכה יח

אבל אם אמר הרי עלי קרבנות חצי נזיר וכו'. נראה לי לתת טעם לרבינו ז"ל ולתרץ מה שהקשה הר"א ז"ל דמאי שנא מאמר הרי עלי על מנת לגלח חצי נזיר דהתם אמרינן דעל קרבנות חייב עצמו וה"ק הרי עלי להביא חצי מהקרבנות של נזיר ומתרצינן דיבוריה שלא לחייבו בכל הקרבנות נזירות כיון דאיהו אמר חצי נזיר ואין כוונתו לחייב עצמו בכל אבל כשאמר הרי עלי קרבנות חצי נזיר דכיון דלא אמר הרי עלי חצי קרבנות נזיר אלא קרבנות חצי נזיר מדשדי חצי אנזיר ולא אקרבנות דמשמע דרוצה לומר חצי נזירות ולכך אמרינן דאין לנו חצי נזירות ויתחייב בכל. אבל דעת הר"א ז"ל בהשגות הוא מבואר בדבריו שם ונראה לכאורה שדעתו דעת התוספות ז"ל שם ובמ"ש הרב כ"מ ז"ל גבי מ"ש רבינו ז"ל זבחיו לא עלו לו שיביא האחרים על תנאי ודקדק בזה אבאר לקמן פרק עשירי בע"ה:

הלכה כ

האומר הרי עלי לגלח חצי נזיר וכו'. נראה דהגי' נכונה היא ואני עלי לגלח בלא וא"ו דאחדא מילתא קאמר ואני וכן הוא במשנה שם:

פרק ט

הלכה ד

אבל אם אמר אלו לחובתי הרי אלו כמפורשים כו'. בפ"ד דנזיר (דף נ"ו) אמר רב אשי הא דאמר מפורשים לא תימא דאמר אלו לחטאתי וכו' אלא אפילו אמר אלו לחטאתי וכו' ואיכא דאמרי אמר רב אשי וכו' אלא אפי' אמר אלו לחובתי הרי הן כמפורשין ופירשו התוס' מפורשין בתערובת ולא נשנית בהן ההלכה ונימא כיון דדמי חטאת מעורבין בהם יפלו לנדבה אלא אדרבא כולם ילכו לים המלח ע"כ. אבל אין נראה דעת רבינו ז"ל כן מדכתב דמפורשים יוליך דמי חטאת לים המלח ובתר הכי פירש הי נינהו מפורשין משמע דדינא דהך נמי הכי הוא דשיעור דמי חטאת יוליך לים המלח ושיעור דמי עולה יביא עולה ושיעור דמי שלמים יביא שלמים. ולפירוש רבינו ז"ל אתי לישנא דגמ' דקאמר הרי הן כמפורשים שפיר וכן נראה שפירש רש"י ז"ל:

הלכה ה

וכן המפריש לשון של כסף או זהב וכו'. רבינו ז"ל פסק כר"נ בר יצחק דאמר (שם ע"ב) אפי' נסכא אבל סואר של קורות לא ומה שרבינו ז"ל לא כתב סואר של קורות שהרי הם כמפורשים ומה שכתב כלי לכאורה נ"ל טעמו משום דאית ליה כפירוש התוס' בתרא

שפירשו דטעמא הוי משום שהייה דכיון דהוא דבר שאינו נמכר מיד שוהה בידו ולא דמי למעות וההלכה לא נתקבלה אלא לדבר שהוא מעות או שיהיה נמכר מיד כמו מעות וכמו שהאריכו התוס' ז"ל בסוף הדיבור שכתבו לכך נראה כפירוש הקוטרס וכו' וכיון שכן לשון כסף וזהב שהוא מצוי לימכר מיד וכן כלי שהוא ראוי למעות ועשוי לימכר מיד הוי כמו מעות ובאה בו ההלכה אבל לא בשאר דברים ומאי דנקט סואר של קורות לדוגמא נקטיה שאינו קרוב למעות כ"כ וה"ה לכל דבר שאינו כלי ולכך כתב רבינו ז"ל כלי ולשון של כסף דוקא. אבל מ"מ קשה דכיון דסואר של קורות דינו כמפורשין ויוליך דמי חטאת לים המלח והשאר יביא עולה ושלמים היה לו לרבינו ז"ל לבאר זה וכמו שהקשה הרב בעל כסף משנה ז"ל. ותו קשיא לי טובא דרבינו ז"ל כתב גבי לשון של כסף וכלי דאע"פ שאמר אלו לעולתי ולחטאתי ולאשמי הוי כסתומים ובגמ' לא משמע הכי דאפי' רב נחמן דאמר אפילו נסכא לא הוי אלא דהוי כמעות וההלכה נתקבלה אפילו בנסכא לאפוקי ממ"ד מעות אין אבל נסכא לא כדאמרינן בתר הכי שם בגמ' כלומר דההלכה לא נתקבלה אלא במעות ולא בנסכא דנסכא הוי כמפורשין אבל לרב נחמן הוי נסכא כמעות וכן בהמה בעלת מום ודיו לבא מן הדין להיות כנדון וכי היכי דבמעות אילו אמר (לו) לעולתי וכו' הוי כמפורשין הכי נמי בנסכא. ואולי י"ל לדעת רבינו ז"ל לתרץ קושיא זו דס"ל דאע"ג דהלכה נתקבלה במעות ונסכא ובהמה בעלת מום מ"מ משמע ליה מסברא דאם הניח ג' בהמות בעלות מום או ג' נסכות ודאי דאם אמר אלו לחטאתי ולעולתי ולשלמי דהרי הן כמפורשין דחד לעולה וחד לחטאת וחד לשלמים אבל רבינו ז"ל לא איירי אלא בנסכא אחת ובכלי אחד ובבהמה אחת דכיון דהכל יחד או אפילו שיאמר הרי אלו לחטאתי ולעולתי ולשלמי לא הוי כמפורש כיון דהכל הוי גוף אחד ולא דמי למעות שהם מחולקים ויכול לחלוק דמי חטאת בפני עצמה ודמי עולה בפני עצמה ודמי שלמים בפני עצמם:

הלכה ו

האומר אלו לחטאתי והשאר כו'. אמרינן שם בגמרא אמר רבא הא דאמרן מעות סתומין יפלו לנדבה אם נפלו דמי חטאת מביניהם הרי הם כמפורשים תניא כוותיה דרבא אלו לחטאתי וכו' ופירש"י ז"ל אם נפלה דמי חטאת מביניהם אם נאבד או נפרד כשיעור דמי חטאת מביניהם ע"כ. ואם רבינו ז"ל היה מפרש כן היה לו לכתוב דין זה של רבא שאם נאבד מן המעות כשיעור דמי חטאת השאר לא יפלו בנדבה אלא שנראה שרבינו ז"ל מפרש דמאי דקאמר אם נפלה דמי חטאתי ר"ל שאמר בפירוש אלו לחטאתי והשאר

לנזירותי דומיא דברייתא שהוא הפילן בלשונו שאמר בהדיא אלו לחטאתי והפרישם מכלל האחרים:

הלכה טו

ואין אחד משניהם מגלח תגלחת טומאה. התוס' ז"ל כתבו בפרק שני נזירים דטעמא דיביא עולה וחטאת העוף בראשונה משום דהוא מגלח ואם הוא נזיר טהור אינו יכול לגלח אלא על קרבן וכיון שכן צריך שיביא עולת בהמה כדי שאם הוא נזיר טהור הוי עולת חובה והגילוח הוא על העולות ואע"פ ששאר הקרבנות מביא לבסוף שלשים יום כבר איפסיקא הלכתא כבן זומא דלא חיישינן אם מביא קרבנו לחצאין משמע דמשום דמתני' איירי באשה וקטן דבעי גילוח צריך להביא קרבנו לחצאין אבל אם לא הוצרך גילוח למה לו להביא עולה בראשונה אם חטאת העוף לייתי חטאת העוף לבד ולימא שאם הוא טמא החטאת חובה ואם הוא טהור החטאת ספק והעולה יביא לבסוף עם שאר הקרבנות וטפי עדיף ליה דלא יביא קרבנו לחצאין וא"כ קשה על רבינו ז"ל שנראה שאפי' בלא גילוח יביא עולה וחטאת בראשונה שכן כתב ואין אחד משניהם מגלח וכו' ועל הדין האמור קאי משמע אפי' שלא יהיה כאן גילוח יביא חטאת ועולה. וי"ל דרבינו ז"ל סובר דמתני' סתמא מיתניא דיביא חטאת העוף ועולה ואפי' שלא יהיה שם גילוח ואולי לא רצו לחלק כיון דהיכא דאיכא גילוח צריך להביא חטאת העוף ועולה גזרו הא אטו הא היכא דליכא גילוח שיביא חטאת ועולה כיון דליכא עיכובא מן התורה אם יביא קרבנו לחצאין. זה נראה טעם לרבינו ז"ל:

הלכה טז

וכיצד יולד להם וכו'. קצת קשה דמאי קשיא ליה לרבינו ז"ל דבשלמא הגמרא דפריך הכי הוא משום דבמתני' אמרו אמר להם עד אחד שנטמא ולהכי פריך בר"פ שני נזירים דכיון דאיכא תלתא הוי רה"ר אבל רבינו ז"ל לא כתב לעיל אלא ואין ידוע מי הוא לא קשה כלל כיצד נולד דמשכחת לה שידעו שלא נגע אלא אחד מהם בטומאה ושכחו אח"כ מי הוא מהם נגע בטומאה ולכך הוי ספק. אלא שיש לומר דרבינו ז"ל אין כוונתו אלא לפרש הדין האמור בגמ' אע"ג דמשכחת לה בגוונא אחרינא ובא להודיענו דבכי האי גוונא משכחת לה:

אבל אם היה עד זה עמהם בחצר וכו'. הר"א ז"ל כתב בהשגות א"א בחיי ראשי איני יכול לקבל דבר זה וכו' וזה אינו מן הגמ' וכו'. נ"ל כוונת הר"א ז"ל לומר דלא מקרי רה"ר אלא באפשר שיפול הספק על שלשתן דלא ידעינן איזה מהם נגע ומ"ש או אפי' ידע אחד מהם שלא נגע בו והספק על השנים ר"ל שהאחד ידע שהוא לא נגע והוא טהור

אבל השנים נסתפקו בו אם הוא טמא או לא כיון שנפל ספק ג"כ בו הרי זה רה"ר אבל אם באחד אין בו ספק כלל שכולם מודים בו שהוא טהור ולא נפל הספק אלא על השני אז ודאי ספק ברשות היחיד וטמא וזהו שכתב אבל אם אין שלשתן במעמד אחד אלא אחד מוחזק ואין זקוק להם כלל כלומר הוא מוחזק שלא נגע בו שום טומאה. ודקדק כן הר"א ז"ל מלשון המשנה דקאמר ואיני יודע איזה מכם לימא ואיני יודע איזהו ויפול הספק בשלשתן אלא ודאי מדקאמר איזה מכם משמע דה"ק בי לא נפל הספק אלא בשניכם נפל הספק לבד ולכך הוי רה"י וזהו שאמר שהוא אינו מהם אלא במעמד אחד היו כלומר שם היה ולא נטמא כלל דכולם מודים בו שהוא טהור ולפי זה אין הדבר תלוי אם הוא בחצר אחד במעמד אחד אלא הדבר תלוי שיפול הספק בשלשתן אבל אם לא יפול הספק בשלשתן הוי רשות היחיד אע"פ שהיו במעמד אחד וזהו שאמר בסוף לשונו במעמד אחד היו כלומר אע"פ שהיו במעמד אחד כיון שלא נפל בו הספק לא הוי טומאה ברה"י ולפי זה אתי שפיר הדיוק שדייק הר"א ז"ל ממתני' כדכתיבנא. אבל הרב בעל כ"מ ז"ל לא הבין כן בדברי הר"א ז"ל אלא שמ"ש או אפי' ידע אחד שלא נגע בו והספק על השנים ר"ל דאפי' כולם מודים שלא נגע האחד אלא הספק בשנים מ"מ טהור כיון שהיו במעמד אחד ואין הדבר תלוי אלא שיהיה במעמד אחד או בחצר אחת דאם בחצר אחת טמא ואם במעמד אחד טהור דהוי רה"ר. ולפי פירושו אזל הדיוק שדקדק הר"א ז"ל ממתני' וכמו שהוא ביאר טעמו. אבל מ"ש בסוף לשונו אלא במעמד אחד היו אינו מתחוור לי דלפי פירושו דכיון דהדבר תלוי שלא יהיה במעמד אחד כדי שיהא טמא אם כן לא היה לו לכתוב כשפירש מתניתין דקאמרה טמא שהיו במעמד אחד גם לשון הר"א ז"ל שכתב אלא שהאחד מוחזק אינו מתיישב לי לפי פירושו דמוחזק משמע שאין לו טומאה כלל ומשמע דבהא תליא מילתא דידענו בו שהוא טהור. מיהו איכא נוסחא אחרת בהשגת הר"א שכתוב אלא האחד מרחוק והוא נאות יותר לפירושו אבל מ"מ פירושי ג"כ מסתבר מפני הדברים אשר כתבתי והוא הנראה לע"ד וכעין מה שפירשתי למעלה בכוונת הר"א ז"ל:

הלכה יח

מת שהיה מושכב וכו'. דברי רבינו ז"ל מתמיהין הרבה וקשה להרב בעל כ"מ ז"ל דאפילו נאמר דיש לו גרסא אחרת בגמרא גבי טומאה ידועה קשיא טובא דשם השוו נזיר לעושה פסח ובהדיא כתב רבינו ז"ל בהלכות קרבן פסח פ' ששי מי שעבר בדרך ומצא מת מושכב לרחבה של דרך אם היה המת טומאת התהום וכו' ואע"פ שאפשר שנגע הואיל והיא טומאת התהום טהור לפסח כו' הרי בהדיא כתב בטומאת התהום דוקא

ולא בטומאה ידועה ושם בגמרא נתבאר דנזיר ועושה פסח שוים כאמור. ותו קשיא לי טובא אם זה הוי ספק טומאה ברה"ר אמאי גבי תרומה כתב רבינו ז"ל שהוא בספק זה בפי"ח מהל' אבות הטומאות והא קי"ל דספק ברה"ר טהור אפי' לתרומה כדכתב רבינו ז"ל שם. מיהו לזה יש לומר דהאי ספק קרוב לודאי טומאה הוא וכן דקדק שם לשון רבינו ז"ל שכתב שאין זה כשאר הספיקות שחזקתו שנגע כלומר אע"פ שהוא ספק קצת אינו כשאר הספיקות ודוקא גבי נזיר הקילו:

פרק י

הלכה ב

שמא אינו מצורע אלא טמא מת ודאי היה וכו'. הרב בעל כ"מ ז"ל תמה הרבה בהשגת הר"א ז"ל. ונ"ל דהר"א ז"ל נמוקו עמו ואני אפרש. דע כי כוונתו להשיג על רבינו ז"ל אמ"ש בתחלת הפרק או שהיה בה ספק מצורע ובסוף השנה נטמא בספק ופירוש בסוף השנה אפשר לפרשו בשני פנים או הוא סוף השנה ממש או הוא בתחילת שבעה ימים אחרונים של שנה ראשונה. ואם נפרש דהוא בסוף השנה ממש הוקשה לו להר"א ז"ל דהטעם שנתן רבינו ז"ל דבעי ד' שנים אינו מספיק להיכא דנטמא בסוף השנה כלומר תוך שבעה ימים אחרונים של שנה ראשונה הוא משום דאם נטמא דרך משל בתחילת ששה ימים או חמשה ימים האחרונים של שנה ראשונה או ד' או ג' א"כ היה די ודאי בג' שנים ושבעה ימים והטעם משום דטבע החלוקה לא יחייב אלא אחת מארבע חלוקות או שזה אינו מצורע מוחלט ולא טמא או שזה מצורע מוחלט וטמא או שהוא מצורע ואינו טמא או שאינו מצורע והוא טמא ולכל החלוקות די לו בשלש שנים ושבעה ימים דאם אינו לא מצורע ולא טמא א"כ הרי השלים נזירות טהרה שלו ואין אנו צריכים עוד והרי יצא מידי נזירותו ואם הוא מצורע ולא טמא א"כ התגלחת שזה מגלח בסוף שנה ראשונה של מצורע ויגלח אחר שבעה תגלחת שניה ואח"כ בתגלחת שלישית נשלם נזירות טהרה וא"צ יותר ואם הוא טמא ולא מצורע כיון שזה נטמא ה' או ו' ימים קודם תגלחת ראשונה וסתר כל ימים הראשונים עדיין לא חל עליו הנזירות טהרה עד שיגלח ויביא חטאתו ואח"כ חל עליו נזירות טהרה וא"כ ימנה שבעה ימים אחר תגלחת ראשונה דילמא נטמא ביום אחרון של שנה ראשונה ואחר כך יגלח ויביא קרבן דאינו מגלח אחר שחל נזירות טהרה דכיון דעדיין לא הביא חטאתו עדיין לא חל כמו שנתבאר לעיל בפ"ו ואפי' נטמא ו' ימים קודם להשלמת שנה ראשונה דהיה ראוי לגלח להביא קרבן טומאה יום אחד אחר שנה ראשונה וזה מעכב עצמו ומביא אותו עד שבעה ימים של שנה שניה אין חשש

בזה דכל זמן שלא הביא חטאתו לא חל עליו נזירות טהרה ויכול לגלח ואם הוא טמא ומצורע הרי בתגלחת של שנה הראשונה הוא תגלחת ראשונה של מצורע וימתין ז' ימים של שנה שניה ויגלח דאין לזה קפידא דעדיין לא חל עליו נזירות טהרה כדכתיבנא. אבל אם נפרש דמה שאמר רבינו ז"ל לעיל בסוף השנה הוא שבעה ימים קודם ודאי דצריך ארבע שנים דאם גלח שבעה ימים אחר שנה ראשונה דילמא הוי טמא ולא מצורע וכיון דהוי טמא תגלחת שגילח בסוף שנה ראשונה הוי תגלחת טומאה וחל עליו נזירות טהרה וא"כ איך יוכל לגלח ז' ימים של שנה שניה א"כ לפי זה מוכרח לומר שמ"ש רבינו ז"ל לעיל ובסוף השנה נטמא היינו ז' ימים קודם וזו היא כוונת הר"א ז"ל לומר דדברי רבינו ז"ל ע"כ בהא איירי וזהו שאמר ודבריו אינם אלא בשנטמא וכו'. כל זה היא כוונת הר"א ז"ל והתחיל בדבריו ואמר כל זה אינו מספיק שאילו כן לסוף שבעה לאחר שהזה ושנה היה מגלח ממה נפשך כלומר כיון שזה לא נטמא שבעה ימים קודם תשלום השנה אלא ו' או פחות א"כ ממה נפשך וכו' מגלח דאם הוא מצורע ולא טמא מת יפה מגלח ואם הוא טמא מת עדיין לא חל הנזירות דעדיין לא שלמו ז' לימי הטומאה ויפה היה מגלח ביום אחרון דאם היה נטמא ביום אחרון של תשלום השנה הראשונה היינו דקאמר הר"א ז"ל שלא נטמא בסוף שבעה כלומר סוף שבעה ימים האחרונים דהיינו היום האחרון וקאמר בתחילה סוף שבעה משום דבעי למימר בתר הכי תחלת שבעה ולהכי קאמר דכיון שאם היה נטמא ביום אחרון היה מגלח כדין לסוף שבעה לענין הטומאה אע"פ שאינו מצורע השתא נמי אפי' שנאמר שנטמא שלשה או ארבעה ימים קודם וכשבא לגלח בסוף ז' של תשלום השנה הראשונה עבר זמן הז' לטומאתו לא איכפת לן כלל כיון דעדיין לא חל נזירות טהרה כל זמן שלא הביא חטאת אחר ז' לטומאתו וכשהיתה זו התגלחת של שנה ראשונה לא נאמר דילמא טמא היה ולא מצורע וזו התגלחת של שנה ראשונה היא תגלחת הטומאה דזה אי אפשר כיון דלא שלמו הז' לטומאה שזה לא נטמא אלא חמשה או ששה ימים קודם א"כ עדיין לא חל נזירות טהרה וכשיגלח בסוף ז' אחר שנה ראשונה לא איכפת לן כלל אע"פ שעבר זמן הז' וא"כ היה מספיק בתגלחת זו לטומאה ואח"כ תגלחת אחרת לשנה שניה ואח"כ תגלחת אחרת לשלישית והיה די בז' שנים וז' ימים. זו היא כוונת הר"א ז"ל וכד מעיינת ביה דבריו נכוחים למבין ונסתלקו התמיהות שתמה עליו הרב בעל כ"מ ז"ל ומ"ש דלא ידע מאי קאמר בעיני שפיר קאמר כדכתיבנא:

הלכה ז

(ו-ז)

שלש עולות בהמה וכו' ואומר ומתנה אם טמא הייתי וכו'. דברי רבינו ז"ל מתמיהין דבפ' שני נזירים (נזיר דף ס') אמרינן אמרת תגלחת ראשון מביא וכו' ממה נפשך שפיר קא מייתי דאי ודאי מצורע הוי ולא טמא הוא ציפורין חובתו וחטאת העוף ספק אזלא לקבורה ועולה הויא נדבה ע"כ. וכן אמרו שם ואם טמא ומוחלט הוא עולה הראשונה נדבה וזו חובה. ורבינו ז"ל כתב בשניהם בהפך שכתב גבי טהור מטומאת מת ומצורע שעולה הראשונה חובת מצורע וכן כתב גבי טמא ומצורע ובגמרא נראה דהוי נדבה כדכתיבנא. גם קשה דאין למצורע עולה בתגלחת הראשונה וכמו שהשיג עליו הר"א ז"ל. מיהו לזה תירץ הרב בעל כ"מ ז"ל דלא אמר אין מצורע מביא קרבנו אלא לאחר תגלחת אלא דוקא בחטאת העוף ולא בעולה. גם קשה דנראה דכפל שני דברים בתחילה אמר ואם מוחלט הייתי ראשונה חובת מצורע וכו' והיינו ודאי שהוא טמא שאם הוא טהור היינו חלוקה דלקמיה ואח"כ כתב ואם טמא הייתי ומצורע עולה ראשונה חובת צרעת וכו' והיא היא. מיהו לזה היה נראה לומר דמאי דקאמר בתחילה ואם מוחלט היינו מוחלט וספק טמא ולבסוף אמר ודאי טמא ודאי מצורע דבין בזה ובין בזה ראשונה חובת מצורע ושניה ושלישית נדבה. אבל מ"מ קשה דאין לו להתנות אלא בודאי טמא ובודאי מצורע וכן בטהור ומצורע וכן בטמא ואינו מצורע ואינו טמא ואינו מצורע ובזה הוא מתנה בכל החלוקות אשר תחת האפשר ולמה ליה לאתנויי בודאי מוחלט וספק טמא. גם **מ"ש אם טמא הייתי עולה ראשונה נדבה וזו חובה** תמה על זה הרב כ"מ ז"ל דתגלחת שניה היא תגלחתו וכבר הביא החובה ולזה תירץ יפה דקאמר כאן אם טמא הייתי ר"ל טמא וספק מצורע וכיון דהוי ספק מצורע איכא למיחש דילמא תגלחת שניה מצורע ואינו יוצא בה ידי חובת קרבן טהרה, מ"מ קשה מה שהקשיתי למה לי לאתנויי בספיקו לא היה לו להתנות בודאי ולומר אם טמא ולא מצורע ויהיה התנאי בד' חלוקות כדכתיבנא. ומ"ש רבינו **ז"ל וכן השניה אחת לחובת מצורע ואחת לחובת נזירות כו'** קשה דכיון דאם הוא מצורע התגלחת הראשונה היא תגלחת של ימי חלוטו והתגלחת הב' היא תגלחת של ימי ספירתו א"כ איך יעלה אותו הקרבן לחובת נזירות טהרה ויותר היה ראוי לומר שהתגלחת השלישית שהיא תגלחת טהרה כיון שהוא לא היה טמא שיעלה העולה לשם חובה והשני' והרביעי' לנדבה. ונראה לומר דרבינו ז"ל כתב בפ' י"ח מהל' מעשה הקרבנות וז"ל וכן מצורע ששחט חטאתו ואשמו בחוץ בתוך ימי הספירה פטור שעדיין לא נראו בעלי הקרבנות האלו לכפרה אבל אם שחטו עולותיהן בחוץ בתוך ימי הספירה חייבין שהעולה דורון היא והחטאת והאשם היא עיקר הכפרה וכן נזיר ששחט חטאתו בתוך ימי הנזירות פטור הקריב עולתו או שלמיו

בחוץ חייב שהחטאת היא המעכבתו והיא עיקר הנזירות ע"כ. וכיון דעולה דמצורע בתוך ימי הספירה הוי זמנו וכן עולה דנזיר בתוך ימי נזירותו מפני כן כתב רבינו ז"ל דעולה ראשונה דמצורע עולה לעולה דסוף ימי הספירה דהוי כהקריב בתוך ימי הספירה דבדיעבד הוי קרבן וכן בנזיר בתוך ימי הנזירות דהיינו אחר ספירת מצורע העולה היא עולה לעולת נזיר דאע"פ שהקריבה קודם זמנו אין בכך כלום, ואע"ג דהיה יכול לומר מדה שלישית היא חובת נזירות שהוא תגלחת נזירות טהרה כדכתיבנא והשניה הוי חובה למצורע דהוי תשלום ימי ספירה והראשונה נדבה וכן היכא דהוא מצורע וטמא היה יכול לומר דהראשונה נדבה והשניה היא חובה למצורע דהוי תשלום ימי הספירה והכי הוה עדיף טפי מ"מ כל כמה דמצי בתחילה לעשות חובה עושה דאינו עושה נדבה אלא אחר שכבר השלים חובתו וכיון דיכול לעשותו חובה עושה בתחלה אע"פ שהוא קודם זמנו אע"פ שזה דוחק קצת. וא"ת א"כ כשהוא מצורע וטמא למה לא נאמר תגלחת שלישית דהוי של טומאה ליהוי עולה שלו חובה לנזירות טהרה ואע"פ שהקריבה קודם זמנה אין בכך כלום כדכתיבנא דכיון דנשלמו ימי הטומאה והביא חטאתו כבר חל נזירות טהרה כדכתב רבינו ז"ל בפ' ששי ואין התגלחת מעכב וא"כ כיון דכבר חל עליו נזירות טהרה ליהוי העולה לחובת נזירות טהרה והרביעית נדבה והוי כהקריב עולה בתוך ימי הנזירות. וי"ל דמ"מ הטומאה סותר הכל וכשבא נזירות טהרה פנים חדשות באו לכאן וצריך שעל כל פנים יגלח והוא אינו מגלח אלא אחר העולה שצריך לגלח על אחד מן הדמים וא"כ כיון שלא גילח אין ראוי שיקריב עולה חובה לנזירות טהרה משא"כ בצרעת דאפי' שהוא מצורע ולא גילח עצמו בנזירותו הוא עומד כדכתב רבינו ז"ל בפ"ז נטמא במת בתוך ימי צרעתו סותר את כל הקודמין שהרי בנזירותו הוא עומד ע"כ. משמע דנזיר הוא וכיון שכן ראוי שיקריב עולה נזירות טהרה אע"פ שלא גלח אבל בטומאה אינו כן אע"פ שבטומאה ג"כ אין התגלחת מעכב מ"מ יש חילוק ביניהן כדכתיבנא. זה נראה לתת טעם לרבינו ז"ל. ומ"ש הרב בעל כ"מ ז"ל דמאי דקאמר אחת לחובת מצורע ואחת לחובת נזירות דלאו דוקא אלא ראשונה לחובת נזירות אינו נראה לי דאינו ראוי להביא ההיא דחובת נזירות אלא אחר שנטהר מהצרעת וכן מה שכתב שלדברי רבינו ז"ל היכא דהוא מוחלט וטמא התגלחת השנית הוא לטומאה אינו כן דודאי תגלחת השנית לצרעתו והשלישית לטומאתו הוא אף על גב דהיה ראוי לומר דבתגלחת השלישית תהיה העולה לחובת נזירות מ"מ כבר נתתי טעם בדבר למה לא אמר רבינו ז"ל כן ונסתלקו התמיהות אשר תמה על רבינו ז"ל. ודברי הראב"ד ז"ל בהשגות נתקשו בעיני הרבה במה שכתב אם מוחלט הייתי עולה הראשונה

נדבה ושניה ושלישית אחת לספק ספירה ואחת לספק טומאתו דאמאי קאמר לספק ספירתו לודאי ספירתו היא כיון דהוא מתנה אם הוא טמא בודאי והיה לו לומר אחת לספירתו ואחת לספק טומאתו. ועוד קשה עליו ג"כ מה שהקשיתי בדברי רבינו ז"ל דמשמע דהוא מתנה אם הוא מוחלט וספק טמא ליהוי אחת לספק ספירתו ואחד לספק טומאתו למה ליה לאתנויי בספיקות הוה ליה להתנות בד' חלוקות הראויות כדכתיבנא. גם מ"ש ואם טהור מטומאת מת הייתי ודאי מצורע עולה ראשונה נדבה ושניה ושלישית חובה לספירת מצורע ורביעית לטהרתי דהיכי קאמר שלישית לספירת מצורע שאינו אלא השניה והשלישית לטהרה דכיון דהוא טהור ומצורע התגלחת השניה היא תגלחת שניה של מצורע והיא של ימי ספירה ואותה העולה היא חובה לימי ספירות והשלישית הוי תגלחת טהרה והוי חובה לטהרתו איך הוא כתב ג' לספירתו וד' לטהרתו. גם מ"ש אם טמא הייתי ומצורע עולה הראשונה נדבה ושניה וג' אחת לספירתו ואחת לטומאתו דעולת בהמה לטומאתו מאן דכר שמיה ולמה לי עולת בהמה לתגלחת טומאה ואיך במקום עולת העוף יביא הוא עולת בהמה במקום העוף מה שלא אמר הכתוב. סוף דבר שדברי השגה זו נעלמו ממני. כל כך קשה אצלי על פירוש דברי רבינו ז"ל והראב"ד ז"ל אבל המובן מפשטא דשמעתתא וכפי דברי רש"י ז"ל נראה דהתנאים צריכים להיות בכי האי גוונא אם אינו טמא ואינו מוחלט הראשונה חובה וכולן נדבה דהראשונה תגלחת טהרה ואם טמא ומוחלט ג' ראשונות נדבה והרביעית חובה דהשתי תגלחות הראשונות הם תגלחות מצורע והג' תגלחת טומאה ואין בהם עולת בהמה ואע"פ שבתגלחת שניה של מצורע איכא עולת בהמה כיון דאנו מביאין חטאת העוף על הספק ולא חטאת בהמה משמע דאין מביאים עולת בהמה חובה. כן נראה מדברי רש"י ז"ל שכתב שם ואי אמרת דטמא ומוחלט וכו' הילכך בתגלחת שניה מיבעי ליה לאתנויי חטאת העוף כו' ואידך חטאת העוף דקא מייתי בתגלחת שלישית וכו' ועולת בהמה ושבזו ושבזו תהוי נדבה משמע דאית ליה דאם טמא ומוחלט שניה ושלישית נדבה הראשונה ג"כ אמר בגמ' בהדיא דהוי נדבה נמצא דשלשתן נדבה והרביעית חובה ואם טמא ולא מוחלט השניה חובה שהיא תגלחת טהרה והראשונה והשלישית והרביעית נדבה ואי מוחלט שלא טמא השתים הראשונות והרביעית נדבה ושלישית חובה שהיא תגלחת טהרה. או נאמר בדרך אחרת אם לא טמא ולא מוחלט הראשונה חובה וכולן נדבה ואי מוחלט ולא טמא השניה חובת מצורע לספירתו והרביעית תגלחת טהרה וראשונה ושלישית נדבה ואי טמא ולא מוחלט השניה שהיא תגלחת טהרה חובה וראשונה ושלישית ורביעית נדבה ואי טמא ומוחלט הראשונה נדבה והשניה חובה לספירת מצורע והשלישית נדבה שהיא

תגלחת טומאה והרביעית חובה שהיא לתגלחת טהרה ודרך זה יבא על נכון בפשטא דשמעתא אע"פ שמדברי רש"י ז"ל אינו נראה כן אלא שאין בתנאי זה חובה בתשלום ספירת מצורע כלל כדכתיבנא ומ"מ דרכו של רבינו ז"ל הוא דחוק מאד כדכתיבנא ויותר מהמה דברי הר"א ז"ל כמו שכתבתי ועדיין צ"ע:

הלכה ח

אבל האשם והעולה וכו'. הר"א ז"ל נראה שמשיג על רבינו ז"ל על אשם שהוא מעכב בתגלחת הצרעת אבל בנזיר טמא ודאי דאית ליה להר"א דאינו מעכב וכדכתב רבינו ז"ל בפ' ו' דקי"ל כרבנן דחטאת מעכב ולא אשם וכדאמרינן בפ' ג' דנזיר ולא השיגו שם הר"א ז"ל אבל הא דאשם אינו מעכב בתגלחת הצרעת קשיא ליה להר"א ז"ל דהוא מפרש הגמרא דמקשה (שם) הא בעי אשם דמעכב ותירצו עביד לה כר"ש אבל לרבנן אין תקנה כלל ואם כן לרבנן דאשם מעכב ולא מצי לאתנויי באשם אין לזה שאירע לו אלו הספיקות תקנה כלל אבל רבינו ז"ל דעת אחרת עמו והוא דעת התוס' בפ"ח דנזיר דהקשו בגמרא הכי דהא בעי אשם דמעכב ע"כ צריך לאתויי ולהתנות ואמאי לא מני לה הברייתא ותירצו הכי אי מצית למימר דאשם מעכב היינו לר"ש משום דלדידיה אית ליה תקנה דיכול להתנות אבל לרבנן דאינו יכול להתנות דאין מביאים קדשים לבית הפסול ודאי אשם מעכב דאם כן נמצא דאין לזה תקנה כלל ובודאי דלדידיה אין מעכב ואע"ג דאמרינן בפ' האומר משקלי עלי כשם שחטאתו ואשמו מעכבין וכו' היינו ר' ישמעאל דאמר הכי אבל רבנן פליגי עליה. כן נראה לפרש דברי רבינו ז"ל וכן נראה דעת התוס' ז"ל בפ' כהן גדול ונזיר שכתבו דלרבנן לא מעכב אשם ואע"ג דרבינו ז"ל כתב בפי"ח מהלכות מעשה הקרבנות שהחטאת והאשם הם עיקר הכפרה גבי מצורע כמו שכתבתי למעלה היינו לומר דאינו מתכפר לו אבל מ"מ אינו מעכבו מלאכול בקדשים והא דכתב בפי"ד אבל חטאות ואשמות אין ממשכנין אותם וכו' חוץ מחטאת נזיר הואיל ואינו מעכבו מלשתות ביין ולא כתב חוץ מאשם מצורע שאינו מעכב וכן אשם נזיר טמא כמו שכתב כאן ודאי דהדין כן אלא שרבינו ז"ל נמשך שם אחר לשון הגמרא ושם בפ' האומר משקלי עלי לא הזכירו אלא חטאת נזיר ולא חשו להזכירה בגמ' אשם נזיר טמא ואשם מצורע משום דלא נחת רב פפא התם לומר אלא דכללא דכייל מתני' לאו כלל גמור הוא וכיון דהביא חד דלא אתקיים ביה כללא לא חש להביא אינך. ועל פי מה שכתבתי אתי שפיר מ"ש רבינו ז"ל בריש הלכות מחוסרי כפרה גבי מצורע דאין האשם והעולה מעכבין דהוא מסכים למ"ש כאן והרב בעל כ"מ ז"ל כתב שהוא ט"ס ולא זכר ממ"ש כאן. גם מה שפירש הרב בעל כ"מ ז"ל כאן דרבינו ז"ל מפרש דכי מקשה בגמרא והא בעי אשם הוא

דאע"ג דאינו מעכב היה לו לאתויי ולהתנות אינו נראה לי כן דא"כ אמאי לא קשה ליה מאיל השלמים דנזיר דאמאי לא מייתי ליה בתגלחות הראשונות וכן עולת העוף דנזיר טמא אלא ודאי דעיקר הדבר כמו שכתבו התוס' ז"ל דאין לחוש באלו כיון דלא מעכבי לא הצריכו להביא ולהתנות ולפ"ז א"ש ג"כ מה שתמה דעולת העוף דנזיר ומצורע למה לא יביא ויתנה עליה דלא הצריכו להביא ולהתנות בודאי שאינו מעכב ותמיהתו שתמה הרב הנזכר ז"ל אינו אלא על פי מה שהוא סובר בדעת רבינו ז"ל דקושיית הגמרא הוי דאע"ג דאינו מעכב היה לו להביא ולהתנות אבל לפי מה שפירשתי בדעת רבינו ז"ל שהוא מפרש קושיית הגמרא והוא מסכים לדעת התוס' ז"ל אתי שפיר הכל:

עולת בהמה שעמה מקרבן תגלחת טהרה וכו'. כלומר דילמא אינו מצורע והוי תגלחת טהרה וצריך לגלח על קרבן:

הלכה ט

שאין ד' תגלחות אלו לעכב אלא למצוה וכו'. בר"פ שני נזירים (נזיר דף נ"ז:) אמרו מר זוטרא מתני להא שמעתא דשמואל אסיפא שהיה טמא בספק ומוחלט בספק אוכל וכו' והא קא עביד השחתה וכו' (כך היא גירסת רש"י והתוס' ז"ל) ותירצו אמר שמואל באשה וקטן ומדהקשו והא קא עביד השחתה משמע דבתגלחת מצורע פריך וכדפירשי"י ז"ל דבתגלחת של מצורע דמגלח זקנו שייך השחתה אבל לא אתגלחת טומאה דאינו מגלח אלא ראשו וכיון דהקשו בתגלחת של מצורע דאמאי מגלח דהא קא עביד השחתה ותירצו באשה וקטן משמע דאם אין אשה וקטן אינו מגלח וסגי בלא גילוח כי היכי דאמרינן בלישנא קמא באשה וקטן והתם היכא דהוי גדול סגי בלא גילוח ואי גילוח מעכב גבי מצורע אמאי סגי בלא גילוח לכך כתב רבינו ז"ל דאין תגלחת מצורע מעכב ונתן טעם שמא הוא טהור ומקיף את ראשו כדי לתת טעם לתגלחת הטומאה דליכא בהו השחתה. אבל קשה בהל' טומאת צרעת פי"א שכתב שם רבינו ז"ל תגלחת המצורע וטבילתו אינן מעכבות השיגו שם הר"א ז"ל דודאי תגלחת מצורע מעכב וכן פירש שם הרב בעל כ"מ ז"ל דעת רבינו ז"ל מסכים לדעת הר"א ז"ל וכאן כתב רבינו ז"ל בהפך ולא השיגו כאן הר"א ואם נאמר דמאי דקאמר שד' תגלחות אלו אינם לעכב הוא מפני שהם תגלחות ספק אבל אם היו תגלחות ודאי הוו מעכבין. לא היא חדא דבטומאה ובנזירות אפי' ודאי לא מעכבי כדכתב רבינו לעיל בהלכות אלו ועוד דאי ודאי מעכבי גבי מצורע דספק למה מותר לאכול בקדשים אלא משמע דאפי' ודאי לא מעכבי. ולכך נראה לכאורה דדעת רבינו ז"ל דתגלחת מצורע לא מעכב ואולי טעמו מכח הסוגיא האמורה בפרק שני נזירים והר"א ז"ל אולי לא גריס הא קעביד השחתה אלא והא קעביד הקפה ולא פריך אלא

אתגלחת טומאה אבל ודאי בתגלחת של מצורע לא פריך דכיון דמעכבי עבדינן ליה, אי נמי הר"א ז"ל פסק כלישנא קמא ועדיין צריך עיון בדעת רבינו ז"ל:

הלכה י

נזיר שנצטרע ודאי וכו'. בס"פ שני נזירים (נזיר דף ס') אמרינן טמא ספק ומוחלט ודאי אוכל בקדשים לאחר שמונה ימים ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ששים ושבעה ימים ופירש"י ז"ל דבשבעה ימים הראשונים יעשה ב' תגלחות של מצורע כיון דהוא מוחלט ודאי ויאכל בקדשים אבל מ"מ הוא נזיר טהור ולכך מונה שלשים יום ומגלח ועדיין שמא הוא נזיר טמא והוי תגלחת טומאה ולכך ימנה שלשים יום אחרים דהוי ששים ושבעה ימים. ורבינו ז"ל קיצר בלשונו הרבה וצריך לפרש דבריו שמ"ש לאחר שיטהר מצרעתו אין פירושו כמו לאחר שיטהר מצרעתו שכתב גבי מצורע ודאי וטמא ודאי דהתם פירושו לאחר שנרפא מן הצרעת והכא פירושו לאחר שעשה ב' תגלחות של מצורע והביא קרבן כפרתו דהיינו נטהר מצרעתו ר"ל שנטהר כדינו ואח"כ כתב ומזה שלישי ושביעי להטהר מטומאת מת. **ומ"ש ומגלח תגלחת הטומאה** אינו בסוף הז' אלא בסוף ימי הנזירות שנדר על עצמו דדילמא אינו טמא ונזיר טהור הוא ואינו יכול לגלח ואח"כ יגלח וימנה נזירות טהרה בראשון ואח"כ יגלח ויטהר. כן מוכרח לפרש דבריו אע"פ שרבינו ז"ל קיצר בלשונו הרבה:

הלכה יא

נטמא ודאי והיה מצורע בספק. שם שאמרו מוחלט ספק טמא ודאי אוכל בקדשים לאחר שלשים ושבעה ימים ושותה יין ומיטמא למתים לאחר שבעים וארבעה ימים ופירש"י ז"ל דימתין ז' ימים ויגלח לטומאתו ואחר כך ימתין שלשים יום דילמא אינו מצורע והוי נזיר טהור ויגלח לסוף שלשים יום פעם אחרת ואז אמרינן דילמא הוי מוחלט והוו ב' תגלחות של מצורע ויביא קרבנו ויאכל בקדשים אח"כ ימנה שבעה ימים אחרים לטומאתו ויגלח דאם היה מצורע וב' תגלחיות הוו של מצורע שפיר עבדי דצריך תגלחת אחרת לטומאה ואם אינו מצורע ותגלחת ראשונה שעשה הוי תגלחת טומאה הרי כבר יצא מידי נזירות טהרה בתגלחת שניה ואח"כ ימתין שלשים יום אחרים ויגלח ויביא קרבנו ויטהר. זהו הנכון הנראה מפשט השמועה אבל רבינו ז"ל לא כתב כן אלא שתגלחת הראשונה היא לסוף ז' ואח"כ מונה ז' ימים ויגלח ולפי זה קשה דכיון שהוא מצורע מספק דילמא לא היה מצורע אלא טמא ואיך יגלח בימי טומאתו כיון דלא הזו עליו בשלישי ובשביעי דאם גלח בימי טומאתו לוקה וכדכתב רבינו ז"ל בפ' ששי ואם הזו עליו שלישי ושביעי כמו שנראה ממה שאמרו מזה עליו בשלישי ובשביעי א"כ התגלחת הראשונה הוי תגלחת

טומאה והרי נטהר מטומאתו ואיך יגלח אחרי כן אם אינו מצורע תגלחת שניה תוך שלשים כיון דכבר חל נזירות טהרה וצ"ע:

הלכה יב

ומזה בשלישי ובשביעי ומגלח ראשו וזקנו וכו' וסופר ז' ומגלח תגלחת טומאה וכו'. נראה דההזאה שהזה תוך ימי ספירו מועיל לטהרו מטומאת מת דכן כתב רבינו ז"ל בה' פרה אדומה פי"א כל המיטמאין מקבלין הזאה כיצד זבים וזבות ונדות ויולדות שנטמאו במת מזין עליהן בג' ובז' והרי הם טהורים מטומאת מת אע"פ שהם טמאים טומאה אחרת וכו', וא"כ כיון דהזה עליו בג' ובז' הרי נטהר מטומאת מת והא דצריך להמתין שבעה ימים כדי שיהא לו שער לגלח מפני דאין תגלחת אחת עולה לצרעתו ולטומאתו ובשבעה ימים קים להו לרבנן דאיכא שער לכוף ראשו לעיקרו כדאמרינן בפ' ג' מינים והשתא אתי שפיר שלא הצריך רבינו ז"ל הזאה אחרת בשבעה ימים של טומאת מת וכן בריש פרק זה כתב המזה שלישי ושביעי והיינו ליטהר מטומאת מת ואמאי טהור הא דילמא הוי מצורע ואחר כך הב' תגלחיות יצא מידי צרעתו ואחר כך ימנה לטומאתו ובאותן הימים היה ראוי להיות ההזאה אלא ודאי כדכתיבנא דאפי' שההזאה בימי צרעתו מועיל לו ליטהר מטומאת מת וצריך להמתין ז' ימים אחרים לתגלחת הטומאה דאין תגלחת אחת עולה לכאן ולכאן לצרעתו ולטומאתו. ואחר אשר נתבאר בפרק זה ענין קרבן בספק נתבאר מ"ש רבינו ז"ל למעלה בפ' שמיני ואם הביא זבחיו לא עלו לו דאחר כך יביא חטאת העוף בספק ודי לו דעולה ואשם אינם מעכבין וכיון שכבר הביאן בספק די לו וכמו שנראה מפרק זה ואם כן נסתלקה תמיהת הרב ב"י ז"ל שתמה שם שאיך יביא חולין בעזרה שיתנה ויאמר אם לא עלו הראשונים הרי חטאתי זה ואם לאו הוא חטאת העוף הבא על הספק: **סליקו להו הלכות נזירות**